

Granskningsutlåtande

Detaljplan för Lokatten 1 i stadsdelen Hägersten i Stockholm Dp 2015-18143

Innehåll

Sammanfattning	1
Bakgrund.....	3
Förslagets syfte och huvuddrag.....	3
Granskning.....	3
Ämnesvis sammanfattning av inkomna yttranden.....	3
Allmänt om granskningen och planprocessen	4
Allmänt om förslaget och utvecklingen	5
Olägenheter för grannar	12
Arkitektur, gestaltning och stadsbild	13
Gator och trafik inklusive parkering	16
Teknisk försörjning.....	17
Hälsa och säkerhet	18
Miljö- och klimateffekter	20
Planhandlingarna	20
Övrigt.....	22
Synpunkter inkomna under granskning	24
Remissinstanser	24
Sakägare enligt fastighetsförteckningen.....	28
Övriga.....	35
Synpunkter inkomna under samråd och granskning som ej tillgodosetts (under arbete).....	58
Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande	59

Sammanfattning

Planen syftar till att utveckla Axelsbergs centrum med bostäder och verksamhetslokaler, förbättra kopplingen mellan Selmedalsvägen och Hägerstens torg samt till att stärka grönstråket längs med Hägerstens Allé. Detaljplanen ställdes ut under perioden 2021-09-01 – 2021-09-28. Under granskningen har 132 yttranden inkommit. Flertalet remissinstanser tillstyrker planförslaget men framför

synpunkter i sak, framför allt vad gäller stabilitet, klimatförändringars påverkan på stabilitet, felaktigheter i underlag till bullerberäkningar, magnetfält, lösningar för varuleveranser och sophantering, påverkan på tunnelbanan, säkerställande av ledningar på kvartersmark, oklarheter i åtkomst för stegbilar samt att markreservat används felaktigt. *Kulturförvaltningen*, *Stadsutvecklingsenheten* är negativa till planförslaget. De anser att såväl påbyggnader på befintliga hus och nytt höghus har för stor negativ påverkan på kulturhistoriska värden och stadsbild. De avråder från ett genomförande. *Skönhetsrådet* är negativa till planförslaget. De anser att påbyggnaderna på befintliga hus kan accepteras men inte höghuset på grund av negativ påverkan i stadsbilden och utifrån ett kulturhistoriskt perspektiv.

Lantmäterimyndigheten framför att markreservat bör användas när allmän plats och kvartersmark kan skiljas i höjdded (3D-fastighetsbildning). Det absoluta flertalet *sakägare* och *övriga boende* som framfört synpunkter anser att höghuset inte passar in i stadsbilden och att det inte ska byggas. Några menar att framförallt höghuset förstör stadsdelen, bidrar till otrygghet, vantrivsel och ökad kriminalitet. De flesta önskar att centrum rustas upp, men med bebyggelse helst inte högre än befintliga skivhus. Många boende önskar att ett helhetsgrepp tas liknande samrådsförslaget, det vill säga att torget och Selmedalsvägen förläggs i nivå enligt. Flera boende framför att deras boendemiljö, torget och närliggande parker försämras på grund av skuggning och ökad insyn. En *boende* är positiv till förslaget. Några *boende* menar att det inte finns förskola och skola för att täcka behoven, att grönområdena inte räcker till för nya invånare, att infrastrukturen inte tål mer trafik och att parkeringsplatsen vid torget behövs. Ett par *boende* anser att förslaget borde gå på förnyat samråd och att handlingarna är svåra att förstå.

Kontoret bedömer att en utveckling av Axelsbergs centrum med 120 nya bostäder, utökade centrumfunktioner, stärkt grönsstruktur längs med Hägerstens allé och bättre koppling mellan gata och torg är positiv. Det är kontorets bedömning att planförslaget utgår från översiktsplanen och i allt väsentligt följer vägledningen i Stockholms byggnadsordning.

Kontoret konstaterar att påbyggnaderna på befintliga centrumbyggnader och det 24 våningar höga bostadshuset har stor påverkan på stadsbild och befintliga byggnader, men att volymerna är väl avvägda och i allt väsentligt positiva inslag i stadsbilden. Ursprungliga och nya volymer kommer att vara tydligt avläsbara vilket bidrar till möjligheten att läsa platsens historia.

Uti från inkomna synpunkter kan konstateras att det finns invändningar mot planförslaget, framförallt gällande påverkan på kulturhistoriska värden, stadsbild och att planförslaget inte innebär fler parker och grönområden. Kulturförvaltningen och Skönhetsrådet avråder från genomförande på grund av negativ påverkan på kulturhistoriska värden och stadsbild. Flertalet sakägare och boende framför att det höga huset inte bör byggas. Det befaras medföra negativ påverkan på befintliga bostäder i form av skuggning och insyn samt otrygghet i närmiljön.

Stadsbyggnadskontorets bedömning är att 120 nya bostäder och utvecklade, mer sammankopplade offentliga rum väger upp en påverkan på stadsbilden och viss negativ påverkan på kulturhistoriska värden. Kontoret anser att planförslaget även tillför stadsbildsmässigt positiva värden till platsen. Vidare konstateras att förtätning i redan byggda miljöer påverkar befintlig boendemiljö, till exempel genom skuggning och förändrad utsikt, vilket påverkar de boende men är en konsekvens av förtätning i en växande stad.

Inkomna synpunkter föranleder inga ändringar av förslaget. Kontoret föreslår att förslaget till detaljplan antas.

Bakgrund

Förslagets syfte och huvuddrag

Planen syftar till att utveckla Axelsbergs centrum med bostäder och verksamhetslokaler, förbättra kopplingen mellan Selmedalsvägen och Hägerstens torg samt till att stärka grönstråket längs med Hägerstens Allé.

Granskning

Detaljplanen ställdes ut under perioden 2021-09-01 – 2021-09-28. Information skickades ut enligt sändlista till remissinstanser, berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen samt andra intressenter som under samrådet skriftligen framfört synpunkter. Övriga informerades genom underrättelse på Stockholm stads digitala anslagstavla och genom annons i Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet 2021-09-01. Planförslaget visades i Tekniska Nämndhuset samt på stadsbyggnadskontorets hemsida, www.stockholm.se/detaljplaner.

Ämnesvis sammanfattning av inkomna yttranden

Nedan redovisas ämnesvis en sammanfattning av de synpunkter som inkom under granskningen.

Allmänt om granskningen och planprocessen

Hägerstens hembygdsförening anser att deras synpunkter enligt tidigare yttrande från 2019-05-29 angående barnperspektivet inte har beaktats.

En *boende* efterlyser ett helhetsgrepp över hela området.

En *boende* anser att planförslaget inte varit föremål för samråd, då planförslaget som nu var på granskning skiljer sig avsevärt från det förslag som tidigare var på samråd. En *boende* ifrågasätter om den demokratiska processen kan anses följas när förslaget förändrats så kraftigt mellan samråd och granskning. En *boende* är kritisk till att information om förslaget kom via lokaltidningen endast två dagar innan sista dagen att inkomma med synpunkter. Är det lagligt med så kort tidsfrist? En *boende* frågar hur överklagandetiden kan vara mindre än en månad med så stora förändringar i planförslaget? En *boende* framför att de känner sig överkörda. Är kritisk till att inget samrådsmöte hållits. Ingen information överhuvudtaget.

En *boende* anser det vara en otillgänglig och ofullständig planering med långa dokument utan tydlig plan. En *boende* undrar varför det inte byggdes en fysisk modell som ställdes ut med planförslaget i Tekniska Nämndhuset? Det går inte att förstå beteckningen "e1" eller "B" då? Planförslaget är ett pappersark och en fasttejpad pärm. Det går inte sitta och bläddra i pärmen, man måste stå obekvämt, framåtlutad samt läsa och titta på s.k. visionsbilder.

En *boende* undrar, eftersom förslaget inbegriper ett högt hus, om dialog förts med SL, försvaret och brandförsvaret och om det går att placera så höga hus nära flygplatser.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Hembygdsföreningen har inte vad kontoret kan se inkommit med något yttrande daterat 2019-05-29. I Hembygdsföreningens yttrande under samrådet daterat 2018-08-23 framförs att samrådsförslaget inte innehåller utrymme för lek och utevistelse för de boende samt att befintligt triangulärt torg är en trygg och av barn utnyttjad uppehållsplats skyddad från trafik. Kontoret bedömer att Hembygdsföreningens synpunkt i samrådet har beaktats då befintlig struktur bevaras. Förutsättningarna på platsen bidrar till möjligheten att anlägga en bostadsgård i marknivå är begränsad. Möjligheterna till lek och utevistelse i närliggande parker och grönområden bedöms vara goda.

Inriktningen för utvecklingen i stadsdelen finns i översiktsplanen. Kontoret bedömer inte att ett programarbete som underlag för detaljplaner i området är nödvändigt.

Ett planförslag kan ändras i stor utsträckning mellan samråd och utställning/granskning utan krav på förnyat samråd om inte det inte gått lång tid mellan samråd och utställning/granskning eller samrådsplatsen utökats. Kontorets bedömning är att behov av förnyat samråd inte föreligger.

Information om utställning/granskning av detaljplaneförslaget skickades i enlighet med plan- och bygglagen ut enligt sändlista till remissinstanser, berörda sakägare enligt fastighetsförteckningen samt andra intressenter som under samrådet skriftligen framfört synpunkter. Övriga informerades genom underrättelse på Stockholm stads digitala anslagstavla och genom annons i Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet 2021-09-01. Informationsmöten hålls normalt inte vid utställning/granskning. Samrådsmöte hölls 2018-08-20.

Kontorets bedömning är att planhandlingarna varit tillgängliga och att handlingarna är tillgänglighetsanpassade. De illustrationer som tagits fram illustrerar projektet på ett tydligt sätt. En fysisk modell har inte bedömts nödvändig. Av plankarta och planbeskrivning framgår tydligt vad respektive beteckning på plankartan innebär. Kontoret tar till sig synpunkten om att det inte går att sitta bekvämt på plats där planhandlingarna ställs ut i tekniska nämndhuset.

Under planarbetet har dialog förts med berörda remissinstanser gällande planförslagets lämplighet avseende brandförsvaret samt närhet till tåg- och flygtrafik.

Allmänt om förslaget och utvecklingen

Utvecklingen av Axelbergs Centrum

Det stora flertalet *boende* menar att upprustning och utveckling av centrum är angeläget och nödvändigt. De är överlag positiva till syftet med planen, men anser att ett höghus enligt förslaget inte kan vara en del av denna upprustning och utveckling av Axelsbergs Centrum. Det passar inte på platsen.

En *boende* tycker det är fantastiskt att det byggs fler bostäder i området. Förutsatt att det byggs en del stora lägenheter möjliggör det för många att bo kvar i området. En *boende* framför att det bör investeras mer och byggas fler lägenheter.

En *boende* framför att det bästa vore att inte bygga fler bostäder i området, det redan är fullt. En *boende* framför att det inte behövs ett centrum. Det finns flera i närområdet. En samlingsplats med caféer, skomakare och två konkurrerande mataffärer önskas.

En *boende* framför att det borde antingen göras ingenting eller tas ett helhetsgrepp på hela centrum och ytorna runtomkring.

Flera *boende* framför att det är det dåliga med Axelsbergs Centrum som behålls. Några *boende* menar att planförslaget med en hög byggnad öster om torget på parkeringen förstärker det som i planhandlingarna beskrivs som problem, till exempel att torgen ligger nedsänkta jämfört med Selmedalsvägen och uppfattas avskärmade och otillgängliga. Flera *boende* framför att samrådsförslaget, att höja torget och sänka Selmedalsvägen i syfte att bygga bort barriärer, förbättra kopplingar och tillgänglighet samt däck över tunnelbanan, är att föredra.

En *boende* framför att föreslagna lägenhetsstorlekar inte stämmer med efterfrågan. Efterlyser analys av lägenhetsbestånd och trångboddhet i samband med förtätningar. En *boende* framför att nya hyresrätter bör erbjudas som seniorbostäder (65+).

En *bostadsrättsförening* anser att utbudet av kommersiella lokaler behöver utökas. Torget behöver utökas, inte minskas som i förslaget. En *boende* anser att allmän plats har åsidosatts i det nya planförslaget. Att återuppliva Axelsbergs torg var en av samrådsförslagens bästa intentioner. En *boende* framför att förslaget bidrar till att omvandla Axelsberg till en sovstad/sovförort.

Flera *boende* och en *bostadsrättsförening* anser att centrum kommer att påverkas negativt av skuggningen från tillkommande byggnader, särskilt höghuset.

En *boende* anser att förslaget endast uppfyller ett av syftena med planen, att utveckla bostäder och verksamhetslokaler. Syftena att förbättra kopplingen till Selmedalsvägen och förstärka grönstråket vid Hägerstens Allé uppfylls inte.

En *boende* ifrågasätter motivet att bygga så många nya bostäder just nu. Utflyttningen från Stockholm är nu större än inflyttningen. Snarare än att bygga nytt bör platsen rustas upp.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Antalet invånare i Stockholm ökar och det råder brist på bostäder.

Att det finns tillräckligt med bostäder är ett allmänt intresse som det

är stadens ansvar att tillgodose genom att möjliggöra fler bostäder i olika upplåtelseformer.

En effektiv markanvändning är ett prioriterat mål för Stockholm stad. Det innebär bland annat att lågt utnyttjade platser där viktiga funktioner så som gata, kollektivtrafik, vatten och avlopp redan finns kan utredas för ny bebyggelse genom förtätning. Axelsbergs centrum är en plats där förtätning med ny bebyggelse bedöms möjlig. Ny bebyggelse i Axelsbergs centrum möjliggör för befintliga och tillkommande bostäder, verksamheter och offentliga rum, att tillsammans skapa förutsättningar för en levande och trygg stadsmiljö.

Kontoret håller med om att Hägerstens torg behöver utvecklas och planarbetet som syftar till detta har pågått under lång tid. Inriktningen har bland annat på grund av tekniskt komplicerade förutsättningar ändrats över tid. Trafikförvaltningen har under processens gång varit tydliga med att de inte kommer bidra med pengar för att hantera kostnader för överdäckningen. Under de förutsättningarna är det kontorets bedömning att en sänkning av Selmedalsvägen inte är motiverad eller ekonomiskt möjlig. Planförslaget omöjliggör inte en framtida överdäckning.

En utveckling av Axelsbergs Centrum inom ramen för bevarad struktur, jämfört med en mer omfattande omdaning, har även den hög potential. Inte minst sett till de höga kulturhistoriska värden som finns representerade i struktur och byggnader och som fortsatt kan finnas tydligt avläsbara.

Kontorets bedömning är att det inte är lämpligt att reglera lägenhetsstorlekar i en detaljplan, då behoven kan komma att skifta över tid. I en detaljplan är det inte möjligt att reglera till vem olika lägenhetstyper ska erbjudas.

Det är kontorets bedömning att allmän plats har omhändertagits och utvecklats. Kommersiella lokaler vid torget och torgets yta utökas till gagn för stadsdelen och torget. Den fysiska och visuella kopplingen mellan det befintliga torget och Selmedalsvägen bedöms förbättras genom tillskapandet av en övre torgyta samt trappor och terrasser i öster.

Föreslaget höghus i öster bedöms skugga torget under delar av förmiddagen. Påbyggnaderna norr och väster om torget bedöms ha liten skuggpåverkan på torget. Sammantaget bedöms torget inte påverkas påtagligt negativt av skugga från tillkommande bebyggelse.

Behovet av bostäder är fortsatt stort i Stockholm. I den senaste befolkningsprognosen framtagen våren 2021 bedöms Stockholms befolkning öka med drygt 100 000 invånare de kommande 10 åren.

Tillkommande bebyggelse

Några *boende* är kritiska till att gård till 24-våningarshuset saknas. En *boende* anser att det borde tas upp i barnkonsekvensanalysen. Anser att boverkets rekommendation på 40 kvm/barn borde gälla.

Några *boende* menar att förslaget enbart handlar om att bygga så mycket som möjligt, på så liten plats som möjligt till så liten kostnad som möjligt. Hänsyn tas inte till människor, enbart till ekonomi.

En *boende* framför att som alternativ kan centrumhuset rivas och byggas på med några våningar. Några *boende* framför att höghus inte är hållbart byggande.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Kombinationen av en gemensam takterrass, en mindre gårdsyta i markplan i direkt anslutning till parkmark samt lättillgängliga grönområden i stadsdelen bedöms tillgodose behovet av ytor för utevistelse och rekreation.

En effektiv markanvändning, god offentlig miljö och högkvalitativ arkitektur är ett prioriterat mål för Stockholm stad. Det är kontorets bedömning att planförslaget möjliggör att dessa mål kan nås.

Under förutsättningen att överdäckning av tunnelbanespåren inte genomförs och Selmedalsvägen inte sänks är det kontorets bedömning att en utveckling av Axelsbergs centrum utgår från befintlig struktur och bebyggelse. Kontorets bedömning är att det går att bygga högt och hållbart.

Skola och förskola

Utbildningsförvaltningen framför att de 120 bostäder som planeras inte finns med i stadens befolknings- och elevantalsprognoser. Med anledning av detta har behovet inte omhändertagits i utbildningsförvaltningens nuvarande skolplanering. Konsekvenserna kan bli att genomförandet av kommande skolprojekt i stadsdelen kan behöva tidigareläggas.

Många *boende* menar att det inte finns förskole- och skolplatser för att klara fler boende på platsen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Kontoret noterar att behovet av skola och förskola kan omhändertas inom ramen för kommande skolprojekt i stadsdelen.

Trygghet, jämställdhet och jämlikhet

En *boende* framför att Axelsberg har en värdefull socioekonomisk spridning på grund av blandningen av hyresrätter, bostadsrätter och äganderätter. Att bara bygga hyresrätter är inte bra.

Flera *boende* menar att förslaget bidrar till att centrumet blir otryggare. Några *boende* menar att ytterligare höghus vid torget kommer bidra till ökad kriminalitet, utsatthet, droghandel och antisociala beteenden. En *boende* anser att en hög och storskalig byggnad kan påverka grannskapskänslan negativt. Detta perspektiv saknas i konsekvensanalysen. En *boende* framför att storskalighet bidrar till vantrivsel och psykisk ohälsa. En *boende* framför segregation kan minskas genom fler parker, lekplatser eller lägre bebyggelse, gärna med träfasad. En *boende* efterlyser ett tryggare torg, särskilt för tonårstjejer.

En *boende* framför att staden ska vara till för alla, även autistiska personer. De har ofta svårt med mycket folk och röriga miljöer. Axelsberg är ett småskaligt, lugnt och tryggt centrum och därför en betydelsefull miljö för människor med funktionsvariation.

En *boende* framför att inga trygghetsåtgärder redovisas. Att beskära gångtunnelns hörn för bättre sikt eller belysningsåtgärder på konstruktioner och stödmurar tas upp i barnkonsekvensanalysen men finns inte i planförslaget.

En *boende* framför att fritidsgården stängde för några år sedan. Ungdomarna har ingenstans att träffas. Skulle inte den nya planen kunna innehålla en ny fritidsgård?

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Upplåtelseform kan inte regleras i en detaljplan. Det är kontorets bedömning att det inte finns någon koppling mellan byggnadshöjd samt typ av bebyggelse och upplevelsen av trygghet, kriminalitet, grannskapskänsla, vantrivsel eller psykisk ohälsa, m.m. Kontorets anser att planförslaget, genom att möjliggöra för fler människor att bo och vistas vid Axelsbergs Centrum samt ställa krav på centrumlokaler vid ett genomförande av planen, bidrar till ökad trygghet för alla. Centrummiljön bedöms efter ett genomförande av planförslaget vara välfungerande även för människor med funktionsvariation.

Befintlig gångtunnel ingår inte i planområdet. Belysning regleras inte i en detaljplan. En detaljplan tillskapar möjlig användning av mark och vatten, men kan inte tvinga fram ett genomförande, vare sig det gäller bostäder eller andra funktioner. Planförslaget hindrar inte etablerandet av fritidsgårdar.

Parker, grönområden och rekreation

Flera *boende* menar att tillgången till parker, natur, badplatser, idrottshallar och fotbollsplaner m.m. inte är tillräcklig för att klara fler boende på platsen. En *boende* är kritiskt till att varenda grön yta byggs bort.

Ett par *boende* framför att det inte framgår om höghuset skuggar Arkenparken.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Kontorets bedömning är att tillgången till parker, badplatser och idrottsplatser med mera i stadsdelen är god. Delar av Arkenparken kommer under kortare perioder av dagen att skuggas av föreslaget högt hus. Kontorets bedömning är att skuggningen är av begränsad och acceptabel omfattning. Solljusförhållandena bedöms vara fortsatt goda i stadsdelen och i parken.

Kulturrehistorisk hänsyn

Kulturförvaltningen, Stadsutvecklingsenheten anser det positivt att förslaget ändrats så att de ursprungliga centrumbyggnaderna kan behållas. Dessa går dock inte att bygga på utan att det kulturrehistoriska värdet minskar eller går förlorat. Förslaget innebär en så kraftig förändring av både byggnaderna och centrumets skala att man avråder från att genomföra förslaget med påbyggnader.

Skönhetsrådet anser att förändringen av de två lägre, befintliga centrumbyggnaderna vid Hägerstens torg, som enligt förslaget höjs med en till två våningar kan accepteras. Däremot kan inte det 24-våningar höga bostadshuset i korsningen Selmedalsvägen/Hägerstens allé accepteras som tillägg i Axelsbergs centrum. Centrumanläggningar i staden bör hanteras utifrån tillkomsttidens arkitektoniska ideal och sammanhang. Miljonprogramsområdet Axelsberg bör kompletteras på ett sätt som överensstämmer med områdets grundkaraktär där bostadshusen fortsatt får vara det dominerande inslaget i centrumanläggningens närhet.

Några *boende* menar att Axelsberg med fina Q-/K-märkta hus förstörs. En *boende* menar att Axelsbergs stadsplan förstörs när ett 24-våningshus placeras bredvid historiska byggnader.

En *boende* anser att beskrivningen av befintlig bebyggelse som bärare av kulturhistoriska värdena är konstruerad. Det hindrar det som borde göras för att motverka avskärmningen av centrumanläggningen. En *boende* menar att det inte finns något av värde att bevara i Axelsberg centrum och att marken bör bebyggas med högre hus.

Ett par *boende* framför att så mycket som möjligt av ursprunglig bebyggelse bör bevaras, att det är positivt att centrumbyggnaderna föreslås vara kvar och att skylten "Axelsberg centrum" ska bevaras.

En *boende* anser att de bruna skivhusen inte är kvalitetsbärare som ska vara vägledande i utvecklingen.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Det råder brist på bostäder i Stockholm. Det är stadens ansvar att tillgodose det allmänna intresset av att möjliggöra för uppförande av fler och olika typer av bostäder i olika upplåtelseformer.

Planförslaget utgår från översiktsplanen som pekar ut Axelsberg som ett område med stora stadsutvecklingsmöjligheter. Det medför att stadsbilden kan komma att förändras och utvecklas, något som sker kontinuerligt i en växande stad. Kontoret anser att planförslaget i allt väsentligt följer vägledningen i Stockholms byggnadsordning, bland annat genom att de nya byggnaderna utformas inom befintlig struktur utifrån en samtida tolkning av platsens förutsättningar, att närliggande bebyggelse beaktas, att utveckla det lokala centrumet, att ta tillvara och utveckla den gröna karaktären. Även avseende material- och färgval är det kontorets bedömning att förslaget förhåller sig till byggnadsordningens vägledning.

Kontorets anser är att påbyggnaderna på befintliga centrumbyggnader och det 24 våningar höga bostadshuset, med lokaler i markplan, är påtagliga men också väl avvägda och positiva inslag i stadsbilden. Påbyggnaderna är varsamt gestaltade med utgångspunkt i den lilla skalan och bedöms inte förvanska ursprunglig stadsbyggnadsidé eller ursprungliga volymer. Ursprungliga och nya volymer kommer att vara tydligt avläsbara vilket bidrar till möjligheten att läsa platsens historia.

Höghuset tar utgångspunkt i den stora skalan som representeras av de nio våningar höga skivhusen som har en påtaglig betydelse för karaktären på området såväl nära som på avstånd. Den repetitiva strukturen av enkla, likadana huskroppar har en skulptural effekt på

håll. Med det som utgångspunkt är det anser kontoret att ett högt, slankt hus placerat vid torget utgör ett positivt tillskott i stadsbilden. Ett punkthus utgör en introduktion av en ny typologi som tydligt skiljer sig från, men passar väl in i den sammanhållna gruppen av stora lamellhus. I Axelsberg med omgivning finns olika typer av stadsmiljöer representerade, småskalig villabebyggelse till storskaliga grupper av flerbostadshus. Ett högt hus vid Axelsbergs Centrum bedöms passa väl in i detta sammanhang samtidigt som det utgör ett självständigt och tydligt avläsbart tillskott.

Påverkan i stadsbilden av ett högt hus är påtaglig, men kontorets bedömning är att varken miljön vid Hägerstens gård, i centrum eller i närliggande bostadsområden påverkas negativt.

Kontorets bedömning, utifrån framtagna Kulturmiljöutredning är att det finns höga kulturhistoriska värden i Axelsberg och att hänsyn bör tas till dessa i utvecklingen av stadsdelen. Skylten Axelsberg Centrum bedöms inte ha så högt värde att dess bevarande ska regleras med skyddsbestämmelse i detaljplanen.

Olägenheter för grannar

Många boende framför att höghuset leder till att boende i kringliggande flerbostadshus och i villaområdet drabbas av oönskad insyn, att utblickar försvinner och skuggning ökar. Höghuset förtar det enda solljus som når bostaden. Det ska man inte förväntas tåla. En boende menar att de lägst liggande lägenheterna i Gubben Noak 1 kommer att skuggas hela året. En boende påpekar att det av utsnittet i solstudien inte framgår att Selmedalsvägen 30-32 som ligger utanför bilden också utsätts för skuggning. Det bör justeras. En boende undrar var man tar reda på om och hur skyskrapan skuggar den omgivande låga bebyggelsen på Personnevägen och de gamla villorna närmast Axelsbergs centrum.

Några boende är kritiska till att återvinningsstationen föreslås flyttas till Hägerstens Allé. Sopstationen bör få en annan placering än i förslaget, den föreslås ligga kvar på samma sida vägen som nu. Utgår från att Miljöförvaltningen analyserar bullerstörningar och nedskräpning om den flyttas.

En boende saknar beskrivning av hur buller under byggtiden påverkar förskolor som ligger intill planerad bebyggelse.

En boende och en förening framför att höga hus har en tendens att föra ner stormvindar i markplan.

En *boende* menar att människor utsätts för risk vid byggande av höga hus eftersom fallhöjden för tappade föremål är stor.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Det är kontorets bedömning av den påverkan planförslaget har på befintliga miljöer och bostäder genom skuggning, insyn, med mera är acceptabel. Solstudien kompletteras så att en större del av omgivningen finns med. Personnevägen kommer inte att skuggas av förslaget höghus eftersom den ligger söder om planområdet. Solen står aldrig i norr.

Återvinningsstationers placering regleras inte i en detaljplan.

Trafikkontoret, Stockholm Vatten och Avfall, miljöförvaltningen och stadsdelsförvaltningarna beslutar om lämpliga platser för återvinningsstationer.

Buller och andra störningar under byggtid regleras inte i en detaljplan. Riktvärden för byggbuller anges i Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggplatser som grundar sig på bestämmelser i miljöbalken.

Framtagen vindanalys visar att torget kommer att få komfortabla vindförhållanden. På vissa platser kommer den höga byggnaden att bidra till vindhastigheter för höga för att långvarig vistelse ska vara komfortabel. Sammantaget bedöms vindförhållandena som acceptabla.

Det finns inga riktlinjer avseende risk för tappade föremål och hushöjder.

Arkitektur, gestaltning och stadsbild

Kulturförvaltningen, Stadsutvecklingsenheten anser att höghuset i 24 våningar är för högt, byggnaden behöver vara lägre för att bättre passa in i landskapsbilden. Förslaget att koncentrera exploateringen till en volym istället för flera bedöms vara att föredra framför tidigare förslag.

Det absoluta flertalet *boende och föreningar* framför att 24-våningshuset är för högt och inte passar in i, förstör och förfular stadsbilden. De protesterar och motsätter sig förslaget. En del *boende* framför att det behövs inte fler landmärken i söderort. Ett par *boende* frågar hur en byggnad på 24 våningar kan vara en anpassning till befintlig struktur och förenlig med byggnadsordningen? Många av de *boende* som framför att det nya höghuset är för högt menar att ny bebyggelse på platsen bör vara mellan fyra och tio våningar hög för att passa i området. Några

boende anser att bebyggelse i 15-16 våningar skulle passa i området. En *boende* anser att 18 våningar passar bra. En *bostadsrättsförening* föreslår, för att inte förstöra områdets särprägel, ett hus om max åtta våningar som flyttas längre österut. En *boende* framför att ett 24 våningshus inte stämmer med tankarna arkitekterna ursprungligen hade.

Några *boende* är kritiska till 24-våningshusets påverkan på intilliggande villa- och småhusområde. En *boende* menar att bebyggelsens skala strider mot Stockholms stads antagna strategi om "Varsam utveckling av småhus- och villaområden". En *boende* undrar hur ett höghus på platsen överensstämmer med intentionerna i Stockholms byggnadsordning om att "utforma ny bebyggelse i samspel med topografi, siluett och befintlig bebyggelse." En *boende* menar att förslaget går emot byggnadsordningen i dess beskrivning "utveckla lokala centrum".

En *boende* framför att Stockholm har en siluett där kyrktorn och stadshuset är synliga, det särdraget bör behållas.

De stora flertalet *boende* anser att Axelsbergs Centrum bör kunna kompletteras med en mer småskalig bebyggelse jämfört med planförslaget och med en variation av bostäder och service som caféer, matbutiker, m.m. En *boende* framför att det vore bättre att bygga i kvarterskänsla. Planera för ett torg med generösa ytor, gott om plats för torghandel, planteringar, sittplatser och möjlighet till sol och ljus. Några *boende* efterlyser ytor för odling och mer ytor för umgänge. Centrum borde bli grönnare, det upplevs som grått och tråkigt.

En *boende* menar att vyerna i stadsbilden inte tål den förändring planförslaget medger. En *boende* framför att det saknas en bedömning över hur bebyggelsen kommer påverka vyer från Drottningholms slott, som finns på Unescos världsarvslista.

Ett par *boende* anser att det vore bättre att bygga på de andra husen istället för att förstöra området med en skyskrapa.

En *boende* menar att höghuset är dåligt placerat; det är bara placerat där parkeringsplatsen råkar vara. Kompositioner som i Axelsberg, är svåra att komplettera, de är "klara".

En *boende* framför att det är sympatiskt att ta upp riktningen från skivhusen, men förskjutningen mellan volymerna är för liten. Ett par *boende* framför att påbyggnaderna på centrumhusen är fina. Några *boende* anser att höghuset är fult, fantasilöst, monotont och tråkigt. Det är inte slankt, det ser stubbigt ut.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Höghuset tar utgångspunkt i den stora skalan som representeras av de nio våningar höga skivhusen som har en påtaglig betydelse för karaktären på området såväl nära som på avstånd. Den repetitiva strukturen av enkla, likadana huskroppar har en skulptural effekt på håll. Med det som utgångspunkt är det kontorets bedömning att ett högt, slankt hus i upp till 24 våningar placerat vid torget, utgör ett positivt tillskott i stadsbilden såväl lokalt som ett landmärke på håll.

Under planprocessen har flera olika bebyggelseförslag prövats. Föreslaget högt hus anser kontoret vare det som sammantaget är mest positivt sett till arkitektur, stadsbild, kulturhistoriska värden och genomförande.

Ett punkthus på platsen utgör en introduktion av en ny typologi som tydligt skiljer sig från, men passar väl in den sammanhållna gruppen av stora lamellhus. Kontorets anser att ett punkthus, betydligt högre än befintliga skivhus, är ett lämpligt komplement och en lämplig anpassning till de befintliga skivhusens kraftfulla volymer. Ett högt punkthus bedöms inte förta eller inverka negativt på skivhusens karaktärsskapande roll i området. Kontoret bedömer att det höga huset, som komplement till befintliga skivhus, har en positiv inverkan på stadens silhuett.

Kontoret anser att planförslaget i allt väsentligt följer vägledningen i Stockholms byggnadsordning för storskaliga stadsdelar och utvecklingen av lokala centrum inom dessa stadsdelar. Att det höga huset är synligt från delar av villabebyggelsen i Mälarhöjden och Hägersten, söder om planområdet, bedömer kontoret inte strida mot Stockholms stads strategi om "Varsam utveckling av småhus- och villaområden".

Tillskottet av bostäder och verksamhetslokaler anses bidra positivt till möjligheterna att utveckla ett torg med ett mer varierat innehåll. Möblering av torg och annan allmän plats regleras inte i en detaljplan, inte heller regleras olika typer av temporära användningar som till exempel torghandel.

Det är kontorets bedömning att den påverkan planförslaget har på håll är acceptabla. Inledande studier av planförslagets påverkan i stadsbilden på långa avstånd visade att det höga huset inte är synligt från Drottningholms slott på grund av att öar i Mälaren ligger mellan slottet och planområdet.

Möjligheten att bygga på befintliga byggnader har inte undersökts. Utifrån förutsättningen att befintliga byggnadsvolymer vid torget i huvudsak ska behållas och varsamt byggas på har den yta som finns tillgänglig, parkeringsplatsen, prövats för ny bebyggelse. Alternativa placeringar av ny bebyggelse har prövats men förkastats under planarbetets gång. Det är kontorets uppfattning att redovisat högt hus som volym är väl avvägd och till gestaltning håller hög kvalitet.

Gator och trafik inklusive parkering

Gator och parkering

Trafikkontoret framför att infart för stadens maskiner för barmarksrenhållning samt vinterväghållning måste finnas vid det övre torget. Även tillgänglig angöring behöver säkerställas.

En boende framför att en cirkulationsplats borde ersätta korsningen mellan Hägerstens allé och Selmedalsvägen. En boende framför att korsningen mellan Selmedalsvägen och Hägerstens Allé bör inkluderas i projektet och utformas som en ”klassisk” fyrvägs korsning. En boende menar att tidigare förslag skulle gjort det mindre attraktivt för trafik att gena genom Selmedalsvägen.

Ett par boende menar att flertalet boende eller minst 70% i höghuset kommer att ha bil. Några boende framför att gatornas kapacitet är får dålig och att antalet parkeringsplatser är för få för att klara fler boende i området samt att parkeringsplatsen vid centrum inte kan byggas bort, den behövs till besökare till centrum. En verksamhetsidkare önskar bibehålla parkeringen eller att det anläggs fler p-platser i närheten av centrumet. En boende framför att det är bra att det görs något åt den tråkiga parkeringen intill ICA.

En boende vill att hastigheten på Personnevägen och Stjärnhovsvägen sänks till 30 km.

Kollektivtrafik

Flera boende påtalar att den ökade belastningen på kollektivtrafiken som föreslagen bebyggelse skulle bidra med är problematisk då kollektivtrafiken är under högt tryck redan idag.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Det övre torget är dimensionerat för underhåll med stadens vanliga underhållsfordon. Slutlig dimensionering av överbyggnad görs också till byggskedet då eventuellt behov av ytterligare markförstärkning eller liknande kan beräknas.

Tillgänglig angöring till bostadsentré på det höga huset kan anordnas på Selmedalsvägen och till bostadsentré på centrumhuset på Hägerstens Allé, gatan direkt norr om centrumhuset. Till stadsradhusen kan tillgänglig angöring anordnas på Selmedalsvägen alternativt på bostadsgården.

Korsningen mellan Hägerstens Allé och Selmedalsvägen och övriga gator i anslutning till planområdet bedöms inte behöva åtgärdas med anledning av tillkommande bebyggelse enligt planförslaget.

Enligt stadens dokument "Riktlinjer för projektspecifika och gröna parkeringstal i Stockholms stad" är bilinnehavet i Stockholm 0,4-0,6 per lägenhet. Tillkommande bostäders parkeringsbehov omhändertas i befintliga och till del utbyggda garage. I en avvägning mellan bostäder och parkering på befintlig parkeringsplats vid torget bedöms cirka 100 nya bostäder i ett kollektivtrafikhärläge med god kommersiell service väga tyngre än den befintliga parkeringen. Parkeringsplatser för besökare till centrum finns längs Selmedalsvägen och på södra sidan av tunnelbanespåren. Tillgängligheten till centrum med bil bedöms minska, men i acceptabel omfattning.

Hastighetsbegränsningar regleras inte i en detaljplan. Kapaciteten på tunnelbanans röda linje kommer att öka framöver i och med att nya tunnelbanevagnar tas i bruk 2021-2024.

Teknisk försörjning

Allmänt

En del boende undrar hur de tekniska systemen, exempelvis elnät och VA-ledningar ska klara tillkommande bostäder.

En boende framför att underlaget brister i information om tillgång på parkering med laddstolpar.

Ledningar

Ellevio framför att ledningsstråk för eldistribution som hamnar i kvartersmark behöver skyddas av u-område.

Avfallhantering

Stockholm Vatten och Avfall (SVOA) synpunkter på placering och anordning av angöringsplats för hämtfordon för tömning av bottentömmande behållare och miljörum. Avfallssystemen ska följa av staden och Boverket uppsatta riktlinjer och miljöprogram.

Trafikkontoret framför att det inte presenteras någon tydlig lösning för leveranstrafik och avfallshantering i planförslaget. Det nämns att dessa funktioner kommer ske via Hägerstens Allé samt Selmedalsvägen. Det behöver tydliggöras att dessa funktioner fungerar där det är tänkt.

Dagvattenhantering och översvämningsrisker

Trafikförvaltningen framför att tunnelbanan inte får utsättas för mer tillflöde av dagvatten och att dagvatten behöver omhändertas på egen fastighet för att spårområdet inte ska utsättas för större översvämningsrisker.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Teknisk infrastruktur bedöms tåla tillkommande bebyggelse. Vid behov sker anpassning. Laddstolpar regleras inte i en detaljplan. Ledningsstråk som hamnar i kvartersmark skyddas av u-område på plankartan.

Angöringsplats till bottentömmande behållare och miljörum följer stadens riktlinjer. Tillfartsvägen (Hägerstens Allé norr om centrumbyggnaden) är cirka 5,5 meter bred, avståndet mellan behållare och kranbilens mittpunkt överstiger inte 6 meter, lyft sker över gångbana (ej cykelbana), men gångtrafiken på denna del av Hägerstens Allé är av begränsad omfattning, hämtfordon kan ställas upp jämsides med behållarna och lastplatsen kan göras minst 15 meter lång.

Leveranser till befintliga centrumlokaler ändras inte i och med planförslaget. Inlastning till befintlig butik i centrumbyggnaden sker som idag i det nordvästra hörnet. Mindre lastbilar kan backa mot lastportar medan normalstora lastbilar kan stå längs med gatan. Inlastning till de lokaler som ligger på den nedre torgnivån i höguset ske från Hägerstens Allé och till de lokaler som ligger på den övre torgnivån från Selmedalsvägen.

Dagvatten omhändertas på den egna fastigheten.

Hälsa och säkerhet

Geoteknik

Länsstyrelsen framför att geotekniska risker vid uppförande av planerad bebyggelse behöver utredas, bedömas och beskrivas i planbeskrivningen. Det framgår inte i det geotekniska underlaget om tillkommande laster är beaktade vid beräkning av stabilitet. Eventuella åtgärder ska regleras på plankartan. Kommunen behöver

även säkerställa de geotekniska förhållandena vid ett förändrat framtida klimat med ökad mängd nederbörd och varmare temperaturer.

En *boende* är orolig för riskerna vid jorderosion, storm- och regnmassor inte har hanterats.

Magnetfält

Trafikförvaltningen framför att planområdet ligger nära tunnelbanans strömanläggning. Det rekommenderas att planerade byggnader och anläggningar utformas så att exponering för magnetfält begränsas.

Brandbekämpning

Storstockholms brandförsvär anser det oklart om ytorna runt byggnaderna ska vara körbara för tyngre räddningsfordon. Om garaget inte avses vara körbart och framkomlighet ändå kan tillgodoses krävs att detta markeras – antingen genom tydlig skyltning eller att räddningsfordon hindras att köra över garaget. Det bör säkerställas att framkomlighet och åtkomlighet för SSBF:s stegutrustning är möjlig för samtliga lägenheter. Implementering av Tr2- eller Tr1-trapphus är att föredra. Om räddningstjänstens stegutrustning är en förutsättning för alternativ utrymning från inskjutna våningsplan bör det säkerställas att dessa kan nås. Befintliga träds placering bör studeras så att de inte påverkar åtkomligheten negativt. Krav på utrymningslösningar och hjälpsystem för räddningstjänstens insats måste uppfyllas i projekteringen. Dialog med SSBF kring förutsättningarna för räddningsinsats under projektets gång är viktig.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Den geotekniska utredningen har kompletterats avseende stabilitet. I bedömningen att stabiliteten är tillfredsställande har tillkommande laster beaktats. Planbestämmelser bedöms inte nödvändiga då den geotekniska utredningen inte indikerar att platsen är behäftad med utmaningar utöver det normala avseende rasrisk eller stabilitet. Framtida klimatförändringar påverkar inte gjorda bedömningar.

Byggaktören är medveten om risker med magnetfält. Åtkomlighet och bärighet kommer tillgodoses så att höghuset och centrumbyggnaden kan nås med tunga räddningsfordon inom 50 meter. En uppställningsplats möjliggörs på Hägerstens Allé direkt norr om centrumbyggnaden och en vid det sydöstra hörnet av centrumbyggnaden. Höghuset kommer att förses med Tr1-trapphus.

Påbyggnad längst i väster utgörs av radhus där de boende kan ta sig ut självständigt mot gården i väst, sovrumsfönster på övervåningen ligger mindre än 5 m över gårdsnivå. Påbyggnad på centrumhuset utgörs av lägenheter, där räddningstjänsten assisterar vid utrymning med bärbar stege. Balkong till samtliga lägenheter nås inom 50m från uppställningsplatserna. Balkongräcke ligger 8,7 m över torgnivå. Hänsyn kommer tas till trädens placering så att de inte påverkar åtkomligheten på ett negativt sätt, även över tid. Utformningen av brandskyddet i höghuset kommer underkastas erforderlig analytisk verifiering då byggnaden är så kallad Br0-byggnad. I denna analys kommer SSBF:s vägledningsdokument VL2014-084 beaktas. Byggherren välkomnar fortsatt dialog med SSBF kring förutsättningar för räddningsinsats, under projektets gång.

Miljö- och climateffekter

Länsstyrelsen framför att kommunen behöver säkerställa de geotekniska förhållandena vid ett framtida förändrat klimat med ökad mängd nederbörd och varmare temperaturer.

Ett par boende framför att höghus är sårbara. Brand, samhällskriser, avbrott i försörjningssystem etc kan få allvarliga följder. Lågteknologiska, robusta byggnader är ett bättre alternativ i dessa tider.

En boende undrar om det utifrån ett hållbarhetsperspektiv, är möjligt att bygga höghus i trä istället för betong?

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Den geotekniska utredningen har kompletterats avseende geotekniska förhållanden vid eventuella framtida klimatförändringar. Byggnadstekniska krav för höga hus kommer att uppfyllas vid ett genomförande.

Planhandlingarna

Plankartan

Lantmäterimyndigheten framför att markreservat x normalt inte behöver användas eftersom allmän plats och kvartersmark kan skiljas i höjdled (3D-fastighetsbildning). När x används ska det normalt vara för mindre områden för att binda samman två allmänna platser. Torgytor tänkta att nyttjas som allmän plats bör regleras som allmän plats. Utrymme inom markreservatet får normalt enbart nyttjas för det ändamål som anges. Myndigheten kan inte säkerställa att ett officiälservitut kan bildas för hela x-området,

det är kanske möjligt enbart för en smalare del. Markreservatets begränsande bestämmelser för fastighetsägaren gäller fortsatt inom hela utrymmet oavsett om rättighet tillskapats eller inte.

Trafikkontoret undrar varför x-ytan har en större utbredning än vad den har idag.

Planbeskrivningen

Lantmäterimyndigheten framför att det behöver framgå i planbeskrivningen om de befintliga rättigheterna inom planområdet (avtalsservitut) har planstöd genom det nya planförslaget eller inte.

Utredningar

Trafikförvaltningen anser att trafikbullerutredningen behöver revideras med korrekta uppgifter från trafikprognos för år 2050 samt med vilken tågtyp som ligger till grund för beräkningarna. Ett nytt riktvärde för stomljud från Trafikverket finns. Hantering av ljudnivåer från underhållsarbeten kring spårväg samt högtalarutrop från stationen behöver hanteras.

Länsstyrelsen framför att det inte framgår i det geotekniska underlaget om tillkommande laster är beaktade vid beräkning av stabilitet. Kommunen behöver även säkerställa de geotekniska förhållandena vid ett förändrat framtida klimat med ökad mängd nederbörd och varmare temperaturer.

En *boende* påpekar att förskolan Maja-Myra inte finns utmärkt i nulägesbilden i barnkonsekvensanalysen. Däremot finns de sedan länge nedlagda förskolorna på Selmedalsvägen markerade.

En *boende* anser att en kulturhistorisk bedömning bör göras.

En *boende* påpekar att den antikvariska förundersökningen är från 2018 och landskapsanalysen från 2015 och undrar varför inte nya studier görs.

En *boende* efterlyser en samlad konsekvensanalys av förslagets inverkan på infrastruktur som skolor, parkeringsplatser och kollektivtrafik. Har även en specifik fråga angående buller och vibrationsutredningen, på sid 11: "Måttlig störning 0,4-1,0 mm/s. Sannolik störning > 1,0 mm/s. Känsltröskel 0,3 mm/s (enligt ISO 2631 1). Kommentar 0,3 mm/s är ett rimligt riktvärde för vibrationer i bostäder". Vad innebär att sannolik störning är mer än 1 mm/s när 0.3 mm/s anses rimligt?

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Kontoret anser att markreservat (x) är ett lämpligt sätt att reglera allmän gång- och cykeltrafik ovan garage. x-områdets utbredning är avsedd att möjliggöra flexibilitet över tid avseende stråkets dragning över kvartersmark. Markreservatets begränsande bestämmelser bedöms inte påverka fastighetsägaren påtagligt negativt då berört utrymme är begränsat.

Planbeskrivningen har kompletterats med uppgift om att de befintliga rättigheterna (avtalsservitut) inte har planstöd.

Trafikbullerutredningen har reviderats med uppdaterade uppgifter om trafikprognos 2050. Bullerberäkningen bedöms inte påverkas nämnvärt av justering av tågtyp. Planförslaget möjliggör bostäder som klarar riktvärden i "Förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader". Den geotekniska utredningen har kompletterats.

De förskolor som redovisas i barnkonsekvensanalysen är de som ligger inom planområdet för den ursprungliga detaljplanen som omfattade såväl Fader Bergsström som Axelsbergs Centrum. Sedan barnkonsekvensanalysen påbörjades kan vissa mindre ändringar gällande förutsättningarna ha skett. Det bedöms inte påverka slutsatserna i barnkonsekvensanalysen. Handlingen justeras inte.

En kulturhistorisk konsekvensanalys har tagits fram och har redovisats vid granskning. Den antikvariska analysen och landskapsanalysen bedöms vara aktuella. Konsekvenserna på infrastruktur och skolor, med mera belyses i berörda förvaltningars remissvar.

"Måttlig störning" och "Sannolik störning" kommer från en skala som använts vid försök med testpersoner. De vibrationer som de utsattes för var betydligt högre än vad som är normalt för komfort i byggnader. Då angavs vibrationer om 0,4 - 1,0 som måttliga och över 1,0 som störande. I en bostad eller i ett kontorshus kan vibrationer över 0,3 mm/s bidra till att byggnaden utryms, särskilt om det är oklart vad som orsakar vibrationen. Praxis i många år har varit att ange högst 0,3 mm/s som krav för vibrationer från trafik.

Övrigt

Trafikförvaltningen framför att projektet behöver inkomma med en medverkansbeställning till trafikförvaltningen snarast.

Axelsbergshallen AB menar att de, inte fastighetsägaren Erkdu Axelsberg AB, äger tillbyggnaden mot norr på centrumbyggnaden. Tillbyggnaden står på ofri grund. De är beroende av byggnaden och motsätter sig att den rivs.

En *boende* är frågande till möjligheten att bygga på befintliga hus då de har olika ägare. En *boende* undrar om den befintliga matbutiken klarar påbyggnad.

En *boende* befarrar att värdet på lägenheten kommer att sjunka som konsekvens av förslaget.

En *boende* gör bedömningen att det är 1000 personer som kommer flytta till Axelsberg om planen genomförs.

En *boende* undrar vem som har efterfrågat en visuell referens till Axelsberg? Vilket mervärde ger ett landmärke? Som motiv till att bygga höghuset ter sig argumenten tunna.

En *boende* framför att höghuset kan placeras i Örnberg istället där det varken skymmer eller stör.

En *boende* undrar om det finns belägg för positiva effekter av höga punkthus.

En *boende* är tveksam till att det går att motivera så många nya bostäder just nu. Utflyttningen från Stockholm är större än inflyttningen nu.

En *boende* menar att Axelsberg inte är tät stadsmiljö, det är en förortsmiljö med 17 glest placerade skivhus i parkmiljö.

En *boende* menar att miljonprogramsområden med bibehållna kvaliteter, inte kan förtätas, det är bättre att riva och börja om.

Stadsbyggnadskontorets ställningstagande

Det noteras att projektet behöver inkomma med en medverkansbeställning till trafikförvaltningen snarast.

Det är kontorets bedömning att det är Erkdu Axelsberg AB som äger tillbyggnaden på centrumbyggnaden. Att byggnader har olika ägare är inget hinder för att påbyggnader ska kunna göras.

Befintliga byggnader har undersökts och redovisade påbyggnader är möjliga att genomföra.

En bostads värde påverkas av flera faktorer. De stads- och boendekvaliteter som ett genomförande av planförslaget medför bedöms vara goda. För att tillgodose det angelägna allmänna intresset av att fler bostäder byggs i Stockholm samt behovet av ett hållbart markutnyttjande, anser kontoret att mark som bedömts lämplig för bostäder bör nyttjas så effektivt som möjligt.

Det bor ungefär 2 personer per lägenhet i Stockholm. Kontorets bedömning är att platsen är lämpligt för ett högt hus. Positiva eller negativa effekter i en stad korrelerar inte med byggnaders höjd. Det finns ett fortsatt stort behov av bostäder i Stockholm även om flyttnettot varit negativt de senaste åren. Befolkningen i Stockholm förväntas öka med cirka 100 000 personer fram till 2030.

Axelsberg är en stadsdel med en blandning av olika typer av bebyggelse där bebyggelsen längs Selmedalsvägen präglas av hus i park. Det är kontorets uppfattning att Axelsberg kan förtätas med bibehållna kvaliteter.

Synpunkter inkomna under granskning

Nedan redovisas en sammanfattning av de synpunkter som inkom under granskningen. Yttrandena i sin helhet finns att ta del av i planakten.

Remissinstanser

183, Utbildningsförvaltningen

Förvaltningen utgår ifrån stadens befolknings- och elevtalsprognoser för att tillgodose ett ökat behov av elevplatser i samband med nybyggnation. I underlaget till detta finns inte de 120 bostäder som planeras i aktuellt förslag med. Med anledning av detta har behovet inte omhändertagits i utbildningsförvaltningens nuvarande skolplanering. Konsekvenserna av att de specifika bostäderna inte finns med i prognosunderlaget kan bli att genomförandet av kommande skolprojekt i stadsdelen kan behöva tidigareläggas.

190, Stockholm Exergi

Stockholm Exergi har inget att erinra.

200, Stockholm Vatten och Avfall (SVOA), Avfall

Har synpunkter på placering och anordning av angöringsplats för hämtfordon för tömning av bottentömmande behållare och miljörum. Avfallssystemen ska följa av staden och Boverket uppsatta riktlinjer och miljöprogram.

211, Trafikförvaltningen

Trafikbulerutredningen behöver revideras med korrekta uppgifter från trafikprognos för år 2050 samt med vilken tågtyp som ligger till grund för beräkningarna. Ett nytt riktvärde för stomljud från Trafikverket finns. Hantering av ljudnivåer från underhållsarbeten kring spårväg samt högtalarutrop från stationen behöver hanteras. Tunnelbanan får inte utsättas för mer tillflöde av dagvatten och exploatören behöver omhänderta dagvatten på egen fastighet för att spårområdet inte ska utsättas för större översvänningsrisker. Planområdet ligger nära tunnelbanans strömanläggning. Det rekommenderas att planerade byggnader och anläggningar utformas så att exponering för magnetfält begränsas. Grundläggningsarbeten och lyftarbeten samt arbeten i parkområdet anslutande till Hägerstens allé behöver samordnas av trafikförvaltningen i syfte att minimera riskerna. Projektet behöver inkomma med en medverkansbeställning till trafikförvaltningen snarast.

222, Storstockholms brandförsvär

Det anses oklart om ytorna runt byggnaderna ska vara körbara för tyngre räddningsfordon. Om garaget inte avses vara körbart, och framkomlighet ändå kan tillgodoses, krävs att detta markeras – antingen genom tydlig skyltning alternativt att räddningsfordon hindras att köra över garaget. Det bör säkerställas att framkomlighet och åtkomlighet för SSBF:s stegutrustning är möjlig för samtliga lägenheter. Implementering av Tr2- eller Tr1-trapphus, är att föredra. Om räddningstjänstens stegutrustning är en förutsättning för alternativ utrymning från inskjutna våningsplan bör det säkerställas att höjdfordon kan nå dessa. Befintliga träds placering bör studeras närmare så att de inte påverkar åtkomligheten negativt. Krav på utrymningslösningar och hjälpsystem för räddningstjänstens insats måste uppfyllas i projekteringen. Dialog med SSBF kring förutsättningarna för räddningsinsats under projektets gång är viktig.

226 och 306, Kulturförvaltningen, Stadsutvecklingsenheten

Anser att det är positivt att förslaget har ändrats så att de ursprungliga centrumbyggnaderna kan behållas. Bedömer att det inte går att bygga på dessa utan att det kulturhistoriska värdet minskar eller går förlorat. Efterfrågar vyer som beskriver hur det höga huset kommer att teckna sig i stadsbilden på långt håll. Anser att 24 våningar är för högt och att byggnaden behöver vara lägre. Förslaget innebär en så kraftig förändring av både byggnaderna och centrumskala att man avråder från att genomföra förslaget med påbyggnader. Vidare bedöms att förslaget att koncentrera exploateringen till en volym istället för flera är att föredra framför

tidigare förslag. Det kan vara möjligt att tillföra en större volym sett ur ett lokalt perspektiv, men det kan vara en förvanskning av stadsbilden på avstånd. Byggnaden behöver sänkas för att bättre passa in i landskapsbilden.

250, Ellevio

Befintlig nätstation flyttas genom planförslaget till inhyst läge inom byggnad. Genom flytten kommer tillhörande ledningsnät och kanalisationslösningar behöva anpassas till det nya läget.

Ledningsstråk för eldistribution som hamnar i kvartersmark behöver skyddas av u-område. Myndigheters rekommendationer avseende buller och magnetfält måste beaktas. Ellevio önskar bli kallade till fortsatt ledningssamordning. Ellevios kapacitetsbedömningar förutsätter att ny bebyggelse ansluts till fjärrvärme. Åtgärder i Ellevios befintliga anläggningar utförs efter beställning till Ellevio samt bekostas av beställare.

256, Skönhetsrådet

Anser att förändringen av de två lägre, befintliga centrumbyggnaderna vid Hägerstens torg, som enligt förslaget höjs med en till två våningar kan accepteras. Anser däremot att det 24-våningar höga bostadshuset i korsningen Selmedalsvägen/Hägerstens allé inte kan accepteras som tillägg i Axelsbergs centrum. Man bör skilja på de centrumanläggningar som finns i staden och hantera dessa utifrån tillkomsttidens arkitektoniska ideal och sammanhang. Miljonprogramsområdet Axelsberg bör kompletteras på ett sätt som överensstämmer med områdets grundkaraktär där bostadshusen fortsatt får vara det dominerande inslaget i centrumanläggningens närhet.

264, Lantmäterimyndigheten

En yta inom ring-prickad kvartersmark (B) har illustrationstexten *torg* och är försedd med bestämmelse för markreservat (x, allmän gångtrafik).

- Lantmäterimyndigheten anser att markreservat x normalt inte behöver användas alls numera eftersom allmän plats och kvartersmark kan skiljas i höjdled (3D-fastighetsbildning).
- När x ändå används så ska det normalt vara för mindre områden och för att binda samman två allmänna platser.
- Markreservat medför inlösen skyldighet för kommunen medan allmän plats medför både inlösen skyldighet och inlösen rätt. Planläggning med allmän plats ger därmed större möjligheter för kommunen att genomföra planen även i det fall överenskommelse saknas.

- Lantmäterimyndigheten anser att torgytor som är tänkta att nyttjas som allmän plats också bör regleras som allmän plats.
- Utrymme inom markreservatet får normalt enbart nyttjas för det ändamål som anges, dvs det kan strida mot bestämmelsen att placera ut till exempel torganläggningar eller liknande där eller anordna aktiviteter som normalt anordnas på allmänna torg, eftersom marken då inte är tillgänglig för allmän gångtrafik.
- Lantmäterimyndigheten kan inte säkerställa att ett officialservitut kan bildas för hela x-området i planförslaget, det kanske enbart är möjligt för en smalare del (det som behövs för att passera området). Dock gäller markreservatets begränsande bestämmelser för fastighetsägaren fortsatt inom hela utrymmet oavsett om rättighet tillskapats eller inte.

Det behöver i planbeskrivningen framgå om de befintliga rättigheterna inom planområdet (avtalservitut) har planstöd genom det nya planförslaget eller inte.

296, Trafikkontoret

Är positiva till att platsen utvecklas och att dagens ”restytor” tas om hand och förädlas (t ex parkyta i östra delen). Det kan aktivera platsen, skapa upplevd trygghet och ge Hägerstens torg ett nytt sammanhang och folkliv. Är positiva till att torget utrustas med en ny, bättre tillgänglighetsanpassad och inbjudande trappa/sittgradäng som knyter samman torgets övre och nedre del på ett bra sätt. Utför åtgärder för omhändertagande/fördröjning av dagvatten där så är möjligt även på allmän platsmark, t.ex. i parkytorna i öster samt i växtbäddar till nya gatuträd/träd i hårdgjorda ytor.

Det presenteras ingen tydlig lösning för leveranstrafik och avfallshantering i planförslaget. Det nämns att dessa funktioner kommer ske via Hägerstens Allé samt Selmedalsvägen, men det behöver tydliggöras att dessa funktioner fungerar där det är tänkt. Även tillgänglig angöring behöver säkerställas. Den x-yta som visas i planbeskrivningen har en större utbredning än vad den har idag. Vad är syftet med att öka utbredningen? Infart för stadens maskiner för barmarksrenhållning samt vinterväghållning måste finnas vid det övre torget.

297, Stockholm Vatten och Avfall (SVOA), Investering

Ser positivt på de justeringar och tillägg som har gjorts avseende de synpunkter som fortfarande är relevanta för detaljplanen, som presenterades i tidigare samrådsyttrande. Tryckstegring över nivån +70 m bekostas ej av SVOA. Det finns kapacitet i dricks-, spill- och

dagvattensystem för att klara planerad exploatering. Ny sträckning på dagvattenledningen har arbetas fram under systemhandlingsskede i samråd med staden. Befintliga serviser till fastigheten kan användas. Avråder från infiltration i befintlig fyllningsjord p.g.a. föroreningar. Inom förorenade markområden avråder från placering av dagvattenanläggningar utan marksanering. Vid övre torgytan bör mark utanför fastighetsgräns luta mot Selmedalsvägen så att vatten inte rinner till torgytan vid skyfall. För att säkerställa att presenterade dagvattenåtgärder fungerar över tiden bör en drift och skötselplan tas fram för samtliga presenterade åtgärder. Underjordiska garage bör i första hand projekteras som avloppslöst. Om garage ändå förses med avloppsbrunnar krävs bland annat slam- och oljeavskiljare, innan vattnet leds vidare till spillvattennätet. Beroende på slutlig höjdnivå på eventuella underjordiska garage kan det krävas intern pumpning av spillvattnet, sådan anordning bekostas och installeras av byggherren.

309, Länsstyrelsen

Länsstyrelsen bedömer utifrån dess ingripandegrunder i 11 kap. 10 § PBL att kommunen inte har visat att planförslaget uppfyller krav avseende frågor som rör säkerhet med hänsyn till geoteknik.

Kommunen anger att inga stabilitetsproblem förekommer i nuläget för planområdet. Det framgår dock inte tydligt i det geotekniska underlaget om tillkommande laster är beaktade vid beräkning av stabilitet. Geotekniska risker vid uppförande av planerad bebyggelse behöver utredas, bedömas och beskrivas i planbeskrivningen. Eventuella åtgärder ska regleras på plankartan. Kommunen behöver även säkerställa de geotekniska förhållandena vid ett förändrat framtida klimat med ökad mängd nederbörd och varmare temperaturer.

Sakägare enligt fastighetsförteckningen

Sakägare 1

Är starkt kritisk till att bygga en skyskrapa på 24 våningar. Redan tidigare föreslaget höghus på 16 våningar förstörde stadsbilden. Det behövs egentligen inte ett centrum här då det finns flera i närområdet. Hur ska elnätet klara av den nya bebyggelsen och hur ska vattenförsörjningen säkerställas. En samlingsplats med caféer, skomakare och två konkurrerande mataffärer önskas.

Sakägare 2

Motsätter sig det planerade bygget. Anser inte att ett 24-våningshus är genomtänkt, att det kommer förstöra och förfula Axelsberg. Är skeptisk till att parkeringsplatserna i området, vägarnas dimensionering och antalet platser för barn på förskola och skola ska räcka till.

Sakägare 3

Anser att det planerade höghuset inte anpassats till den befintliga bebyggelsen. Det bör sänkas till högst samma nivå som bostadshusen längs nedre delen av Hägerstens Allé. Är negativ till att den bullrande och illaluktande sophanteringen vid ICA-affären ska anläggas närmre befintliga bostäder norr om föreslaget höghus, strax utanför bostäder vid Hägerstens allé 14-20. Redan idag sker sophantering dygnet runt med mycket buller från glaskross och problem med odör och råttor. Sophanteringen måste placeras i ett annat läge än det nu föreslagna.

Sakägare 4

Anser att hänsyn inte tagits till Axelsbergs befintliga infrastruktur och upplever att förslaget kommer att förstöra det fina Axelsberg som finns idag med Q-märkta hus från 1960-talet. Flertalet av de boende i höghuset kommer att ha bil och vägarna är inte byggda för denna mängd av fordon och trafik. Det finns inte parkeringsplatser till alla dessa bilar. Befintliga skolor har inte plats för fler barn och hänsyn har inte tagits till att de barnfamiljer som flyttar in behöver både förskola och skola.

Sakägare 5

Anser att hänsyn inte tagits till Axelsbergs befintliga infrastruktur och upplever att förslaget kommer att förstöra det fina Axelsberg som finns idag med Q-märkta hus från 1960-talet. Flertalet av de boende i höghuset kommer att ha bil och vägarna är inte byggda för denna mängd av fordon och trafik. Det finns inte parkeringsplatser till alla dessa bilar. Befintliga skolor har inte plats för fler barn och hänsyn har inte tagits till att de barnfamiljer som flyttar in behöver både förskola och skola.

Sakägare 6

Tycker att det är positivt att Axelsbergs centrum rustas upp, men vänder sig emot att det föreslås ett höghus på 24-våningar, det borde vara max 10 våningar. Är kritisk till framtida parkeringssituation för ICA:s kunder och hur lösningen för besöksparkering i området ska lösas.

Sakägare 7

Anser att hänsyn inte tagits till Axelsbergs befintliga infrastruktur och upplever att förslaget kommer att förstöra det fina Axelsberg som finns idag med Q-märkta hus från 1960-talet. Flertalet av de boende i höghuset kommer att ha bil och vägarna är inte byggda för denna mängd av fordon och trafik. Det finns inte parkeringsplatser till alla dessa bilar. Befintliga skolor har inte plats för fler barn och hänsyn har inte tagits till att de barnfamiljer som flyttar in behöver både förskola och skola.

Sakägare 8

Anser att hänsyn inte tagits till Axelsbergs befintliga infrastruktur och upplever att förslaget kommer att förstöra det fina Axelsberg som finns idag med Q-märkta hus från 1960-talet. Flertalet av de boende i höghuset kommer att ha bil och vägarna är inte byggda för denna mängd av fordon och trafik. Det finns inte parkeringsplatser till alla dessa bilar. Befintliga skolor har inte plats för fler barn och hänsyn har inte tagits till att de barnfamiljer som flyttar in behöver både förskola och skola.

Sakägare 9

Protesterar mot bygget på ICAs parkering.

Sakägare 10

Välkomnar en utveckling av Axelsberg centrum men förslaget stänger in centrumet mer än idag. På fastigheten Gubben Noak 1 (Hägerstens Allé 18-20) innebär höghuset försämrat ljusinsläpp och försämrad utsikt. Det stämmer inte att området utgörs av tät stadsbebyggelse. Avstånden mellan befintliga hus och att de har enhetlig höjd är en garant för ljusinsläpp, utsikt och liten insyn. Området är starkt förknippat med den särart de 17 lamellhusen i form av tidstypisk arkitektur och landmärken. Ett nytt förslag, med ett hus om max åtta våningar som flyttas längre österut, bör tas fram. Uttrycker oro för hur skola ska lösas med fler bostäder. Det saknas information om det i planbeskrivningen. Hägerstenshamnens skola var redan som nybyggd för liten för att inrymma elever från närområdet. Det har medfört att barn i de lägre årskurserna får gå i en byggnad som ligger i industriområdet i Örnberg. Det finns goda kommunikationer i området, men hur ska en ökning av resande med lokaltrafik ska lösas? Hur ska parkeringsplatser lösas? Det är fullt på gatorna i området idag. ICA:s kundparkering och hemtjänstverksamhetens parkering tas bort. ICA-butiken kräver att det finns en lättillgänglig och tillräckligt stor parkeringsplats. Det saknas i förslaget. Utbudet av kommersiella lokaler behöver utökas för att skapa ett mer levande centrum. Uteserveringar och

torghandel bör inrymmas. Det fordrar att torget utökas, inte minskas som i förslaget. Förslaget innebär fler bostäder på en liten yta med konsekvensen att centrum blir ännu mörkare på grund av skuggning. Motsätter sig placeringen av återvinningsstationen utanför föreningens husgavel. De med sovrum åt detta håll kommer få en värre situation med oljud och odör. Nuvarande placering intill ICA-affären stör våra medlemmar. Återvinningsstationen måste placeras på annan plats.

Sakägare 11

Är inte emot nybyggnation men anser att förslaget om 24 våningshuset är för alldeles för högt i förhållande till befintliga hus i området. Byggnaden kommer att sticka ut och göra området mindre attraktivt. Sol- och ljusinsläpp till lägenheten kommer att påverkas negativt samtidigt som utsikt kommer att blockeras. Har någon tänkt på påverkan på enrumslägenheterna som bara har utsikt åt torget idag? Sänk våningsantalet med minst 10 våningar. Förslaget tar inte hänsyn till befintliga boende i området.

Sakägare 12

Anser att hänsyn inte tagits till befintlig infrastruktur och stadsbild. Att bygga ett höghus i Axelsberg centrum kommer att förstöra det fina området med fina Q-märkta hus från 1960-talet. Anser att vägarna i området inte är byggda för den trafik som höghuset medför. Det finns inte tillräckligt med parkeringsplatser för alla tillkommande bilar. De förskolor och skolor som finns har inte plats för fler barn.

Sakägare 13

The project does not respect the urban character of the area. The project is out of proportion with all the local buildings, being triple in height. It does not respond to the needs of Axelsberg, namely schools, kindergartens and service for the persons already living in here. It only seems to transform Axelsberg into another dormitory suburb. It does not give any extra service; it only provides more apartments in height which isn't a sustainable growth of Stockholm and Axelsberg. It ruins the urban planning of Axelsberg placing historical houses next to a building with 24th floors. Axelsberg should grow in a sustainable way respecting people who already have been living here for years and new incomers who agree with an architecture that enables better service and living in quality and not quantity. In order to grow Stockholm stad should put their citizens first and approve a sustainable architecture that will endure the quality of life of it's citizens.

Sakägare 14

Är kritisk till att informationen om förslaget kommer via lokaltidningen endast två dagar innan sista dagen att inkomma med synpunkter. Är det lagligt med så kort tidsfrist?

Motsätter sig bestämt förslaget höghus då det kommer att påverka bostadsmiljön negativt i form av minskat solljus på balkong. Fritidsintresse i odling på balkong och i fönster kommer att förstöras. Har valt att bo i Axelsberg just av denna anledning med glesare bebyggelse och ökade möjligheter till solljus. Oroar sig över bristen på parkeringsplatser i området. Antalet parkeringsplatser har minskat i och med genomförda byggen i närområdet. 120 nya lägenheter vid Axelsbergs C torde inte göra situationen bättre. Många är fortfarande beroende av bil. Bilberoendet har ökat under pandemin och råd om att undvika kollektivtrafiken.

Sakägare 15

Anser det inte vara rimligt med ett 24-våningshus då det inte passar in bland övriga hus och befintlig struktur. Ställer sig frågande till möjligheten att bygga på befintliga hus då de har olika ägare.

Sakägare 16

Efterlyser en samlad konsekvensanalys av förslagets inverkan på infrastruktur som skolor, parkeringsplatser och kollektivtrafik. Har även en specifik fråga angående buller och vibrationsutredningen, på sid 11: "Måttlig störning 0,4-1,0 mm/s. Sannolik störning > 1,0 mm/s. Känsletröskel 0,3 mm/s (enligt ISO 2631 1). Kommentar 0,3 mm/s är ett rimligt riktvärde för vibrationer i bostäder". Vad innebär att sannolik störning är mer än 1 mm/s när 0.3 mm/s anses rimligt?

Sakägare 17

Anser att en upprustning och modernisering av Axelsberg är både nödvändig och efterlängtd – särskilt om den görs med respekt för centrumets historia och ursprung. Kan acceptera en stökig och förmodat flerårig ombyggnadsperiod. Ett höghus mitt i centrum skulle kasta långa skuggor över hela projektet. Har idag mycket begränsat solinsläpp på balkongen, bara några timmar på eftermiddagen. Ett höghus skulle kraftigt försämra detta, sannolikt ingen direktsol alls, vilket påverkar livskvaliteten negativt. Förstår inte behovet av att bygga en skyskrapa här tillsammans med planer på förtätning och nybyggnation av mängder nya flerbostadshus. Det är göra våld på 1960-talsarvet och utrada den fina småstadskänsla som finns i Axelsberg.

Sakägare 18

Är positiv till en förtätning av Axelsberg men är negativ till förslaget om höghus. Det anses skapa insyn och blockering av sol och dagsljus på gård och balkonger. Placera höghuset i Örnberg istället där det varken skymmer eller stör.

Sakägare 19

Protesterar högljutt mot byggandet av ett höghus på Axelsbergs torg. Det kommer att förstöra Axelsbergs charmiga estetik och förvärpa ljusinsläpp och utsikt för boende i området. Det är skandal.

Sakägare 20

Är positivt inställd till förtätning generellt och till tomterna i fråga på Selmedalsvägen och Hägerstens torg, men är förfärad och djupt sorgsen över planerna på ett så högt hus. Är framför allt ledsen över tanken på den bokstavligen, estetiska och emotionella skugga som 24-våningsarhuset skulle kasta över Axelsberg med omnejd. Belastningen på skolor, kollektivtrafik och parkeringsplatser ökar. Låt nybyggnationen harmonisera och verka i samma skala som omgivningen.

Sakägare 21

Säger nej till ett 24 våningar högt hus. Förslaget anses inte vara anpassat till Axelsbergs nuvarande bebyggelse eller till dess kulturhistoriska värden. Vill inte ha ett höghus utanför köksfönstret. Boendekvalitet måste behållas och säkras för de som redan bor i området. Varför byggdes ingen fysisk modell som ställdes ut tillsammans med planförslaget i Tekniska Nämndhuset? Hur ska man då förstå beteckningen "e1" eller "B" i grundkartan? Planförslaget är ett pappersark samt en fasttejpad pärm. Det går inte sitta och bläddra i pärmen, man måste stå obekvämt framåtlutad och läsa och titta på s.k. visionsbilder. Torget blir klaustrofobiskt. Man kommer inte att våga passera nära, fallhöjden för tappade föremål är enorm. Var ska man parkera som gäst eller som kund om parkeringen försvinner? Är parkeringen tänkt endast för elsparkcyklar? Rusta upp centrumbyggnaderna och ta större hänsyn till omgivningen.

Sakägare 22

Välkomnar en upprustning av Axelsbergs centrum men är orolig för en försämring av boendemiljön med en sådan omfattande förtätning. Känner sig både ledsen och maktlös. Höghuset blir ett landmärke som inte passar in i den befintliga miljön. Det kommer att inverka på befintlig bebyggelse med mindre dagsljus och skyddad utsikt. Torget och närliggande grönska kommer att skuggas. Planera

istället för ett välkomnande torg med generösa ytor, gott om plats för torghandel, planteringar, sittplatser och möjlighet till sol och ljus. Fler människor innebär ökad biltrafik, ökad trängsel i kollektivtrafiken och miljöproblem med avgaser, dålig luft och buller. Var finns plats för barnomsorg och skolor till alla nyinflyttade barn?

Sakägare 23

Är positiva till att centrum rustas upp. Önskar att så mycket som möjligt som av den ursprungliga arkitekturen och estetiska idén bevaras. Den underbara, ikoniska centrums skylten bör bevaras. Axelsberg är ett område med tydlig sextiotalsarkitektur; ett exempel på lyckad miljonprogramsbyggnation. Det skapar en sammanhållen känsla i området. Det är viktigt att ny bebyggelse passar in i helheten, såväl estetiskt som funktionellt. Ett höghus gör inte det och det skulle försämra utsikt och ljusinsläpp för befintliga lägenheter. Ett höghus om åtta eller max 12 våningar vore bättre. Placeringen av återvinningsstationen måste ta hänsyn till de som redan bor i husen och flyttat in utan en sopstation som granne. Föreslår att återvinningsstationen är kvar på samma sida vägen som nu. Utgår från att Miljöförvaltningen analyserar bullerstörningar och nedskräpning som förknippas med återvinningsstationer. Sopstationen bör få en annan placering än i förslaget. Förskolor, skolor och transporter behöver ses över och skalas upp.

Sakägare 24

Tycker att förslaget om att bygga ett hus på 24 våningar är mycket dåligt. Huset passar inte in i övrig bebyggelse. Det skulle dominera området på ett otrevligt sätt och ta bort mycket av den fria sikten och solen för boende i huset närmast. Huset skuggar Arkenparken. Betydligt lägre hus är att föredra. Tidigare förslagna 16 våningshus avslogs, det är också alldeles för högt. Bra att det ska vara hyresrätter. Bra att stärka grönområdet längs Hägerstens Allé. Utgå från vilka material som är bäst ur ett miljö- och klimatperspektiv. Utformningen av huset och omkringliggande område måste ta hänsyn till miljö och klimatförändringar. Stora träd och växtlighet kan skydda mot sol och fånga upp stora regnmassor.

Sakägare 25

Anser att stadsbyggnadskontoret ser byggnaden på fastigheten Gubben Noak 1 som en enhet som tål skuggning från höghuset. Byggnaden är uppdelad i lägenheter. Lägenheterna i sydost med balkonger mot öst har begränsat med soltimmar. Vid vår- och höstdagjämning når skuggan upp på skivhusets tak. Alla våningar kommer att skuggas från 11-tiden större delen av året. De lägst

liggande lägenheterna skuggas hela året. Stadsbyggnadskontoret har en märklig uppfattning om tät stadsmiljö. Axelsberg är en förortsmiljö med 17 glest placerade skivhus omgivna av park/natur och småhusområden. Höghuset dåligt placerat där parkeringsplatsen råkade vara. Kompositioner som i Axelsberg, är svåra att komplettera, de är ”klara”. Skivhusen är landskapsobjekt varsamt inplacerade i terrängen med sparad natur och väl tilltagna avstånd sinsemellan för ljus och luft enligt tidens ideal. Ett miljonprogramsområde kan inte, med bibehållna kvaliteter, förtätas till ”tät stadsmiljö”, då är det bättre att riva och börja om. Ska centrumbebyggelsen förvanskas kan det göras där. Den höga byggnaden är inte slank, den ser stubbig ut. Fasadgestaltningen på närhåll är det inget fel på. Det är sympatiskt att ta upp riktningen från skivhusen, men förskjutningen mellan volymerna är för liten. De borde skiljas mer åt för ökad upplevd slankhet, om än inte bättre skuggförhållanden. Byggnadsordningen säger ”Utveckla de storskaliga stadsdelarna med utgångspunkt ur de gestaltungsmissigt sammanhållna husgrupperna som utgörs av skivhus i sex till tio våningar”. Hur går ihop det med bebyggelse som är tre gånger högre än skivhusen?

Sakägare 26

Hänsyn har inte tagits till infrastrukturen. Att bygga ett 24-våningshus kommer att förstöra det fina området med fina Q-märkta hus från 1960-talet. Hänsyn har inte tagits till att minst 70% av de i 24-våningshuset kommer att ha bil. Vägarna i området är inte byggda för denna mängd av fordon och trafik. Var ska bilarna parkeras? Det finns inte parkeringsplatser? Hänsyn har inte tagits till att barnfamiljer kommer flytta in i lägenheterna och dessa barn behöver både förskola och skola. De förskolor och skolor som finns och byggts nyligen har inte plats för fler barn.

Övriga

Övriga 1

Anser att det inte behövs fler landmärken i de sydvästra förorterna. Det nya höghuset bör inte vara högre än cirka tio våningar. Nya hyresrätter bör erbjudas som seniorbostäder (65+).

Övriga 2

Är överlag positiv till planerna och påbyggnaderna på befintliga byggnader. Opponerar sig mot ett höghus på 24 våningar så nära ett villaområde. Höghuset förstör stadsbilden och leder till att boende i villaområdet får insyn från höghuset.

Övriga 3

Tycker att det är bra att det planeras nya bostäder i centrum, men menar att det bör investeras mer i detta läge, bygga fler lägenheter och ge platsen den arkitektur och liv den förtjänar. Önskar att planen kopplas samman med Liljeholmen, innerstaden och den kommande utvecklingen av Södertäljevägen.

Övriga 4

Tycker att ett höghus inte passar in i Axelsbergs karaktär och menar att om ett nytt hus ska byggas bör det utseendemässigt utformas så det smälter in bättre i den befintliga miljön. Tycker också att föreslagna lägenhetsstorlekar inte stämmer med vad som efterfrågas. Efterlyser en analys av lägenhetsbestånd och trångboddhet i samband med förtätningar.

Övriga 5

Är kritisk till att det byggs ett så högt hus som 24 våningar i centrum, det smälter inte in i omgivningen. Hänvisar till att SL anser att förslaget avviker från befintlig bebyggelse till höjd och utseende, att det sämsta med Axelsbergs centrum behålls i förslaget, att en cirkulationsplats borde ersätta korsningen mellan Hägerstens allé och Selmedalsvägen, att de undrar vad som ska göras med betongväggen i centrum, att cykelparkeringen i tunneln knappt används på grund av vandalisering av cyklar. Underlaget är bristfälligt på information om tillgång på parkering med laddstolpar.

Övriga 6

Är orolig för riskerna vid jorderosion, storm- och regnmassor. Detta har inte hanterats. Är kritisk till att himlen byggs igen, att öppna utblickar försvinner och att varenda grön yta byggs bort. Människor behöver kontakt med naturen. Fler bostäder, fler människor kräver tillgång till parker, bollplaner, lekplatser, skolor och förskolor samt bättre kommunikationer.

Övriga 7

Anser att det planerade 24-våningshuset inte passar in i stadsbilden. Anser att deras synpunkter enligt tidigare yttrande från 2019-05-29 angående barnperspektivet inte har beaktats.

Övriga 8

Har synpunkter på avskurna siktlinjer mot vattnet från Bokbindarvägen och Oskar Backströms väg 13. Framför kritik mot estetiken, byggnadens färg och höjd, den smälter inte in i sin omgivning. Bebyggelse i fyra våningar skulle vara bra för att binda

samman villaområdet och höghusområdet. Framför tvivel kring detaljplanens möjlighet att klara framtida parkeringssituation och behov av förskoleplatser.

Övriga 9

Är positiv till att Axelsbergs centrum rustas upp och till viss ny bostadsbebyggelse. Anser att ett 24-våningarshus är alldeles för högt och förstör områdets karaktär. Anser att det är problematiskt att planen skulle medföra ökad belastning på kollektivtrafiken som redan idag är under högt tryck. Är kritisk till att gård saknas för barn att leka på i 24-våningarshuset och menar att det borde tagits upp i barnkonsekvensanalysen. Anser att boverkets rekommendation på 40 kvm/barn borde gälla.

Övriga 10

Är kritisk till 24-våningshusets påverkan på intilliggande villa- och småhusområde. Bebyggelsens skala strider mot Stockholms stads antagna strategi om "Varsam utveckling av småhus- och villaområden". Framför att det saknas en bedömning över hur bebyggelsen kommer påverka och störa utsikten från området vid Drottningholms slott, som finns på Unescos världsarvslista.

Övriga 11

Ser positivt på en uppfräschning av Axelsbergs torg, torget är i akut behov av en uppfräschning. Det vore positivt att bygga bostäder samtidigt men nuvarande förslag är dåligt anpassat till områdets befintliga karaktär. Infrastrukturen inklusive skolor, förskolor, vårdcentral, parkering etc. mäktar redan idag inte med befintliga invånare. Är negativ till byggnadens estetik och materialval. Efterlyser ytor för odling och socialt umgänge.

Övriga 12

Ser gärna ett nytt Axelsbergs centrum, men Axelsberg har inget behov av ett landmärke. Ett 24 våningar högt hus är för mycket, det kommer att skugga omkringliggande bebyggelse. Nya byggnader bör utföras i stil och höjd lika närliggande hus. Efterlyser mer umgängesytor, små lokaler för bageri, café, restauranger och butiker. Centrum borde bli grönnare, idag upplevs det som grått och tråkigt.

Övriga 13

Anser att det planerade höghuset är groteskt. Det kommer att förstöra omgivningen och det gröna stråk som går längs vägen nedanför Klubbacken kommer försvinna. Förslaget inkräktar för

mycket på Hägerstens grönområden, då många grönområden i närheten redan påverkats av andra byggen.

Övriga 14

Välkomnar en förändring av Axelsbergs torg och ser gärna ett höghus som höjer sig över de befintliga bruna höghusen, men 24 våningar är orimligt. Det hör inte hemma i området. Ett hus med 15 våningar skulle kunna ge en mer harmonisk helhet. Efterlyser ett helhetsgrepp över hela området med fokus på annat än att maximera antal bostäder. Området har behandlats styvmoderligt hittills. Se till att det blir ett centrum som människor vill vara i.

Övriga 15

Ifrågasätter planen på ett 24-våningshus. Det bryter för mycket mot den omgivande bebyggelsen. Stråket längs Mälaren är ett fridfullt rekreationsområde och bör inte förstöras av ett extremt högt hus. Ifrågasätter ingreppen i skogsområdena som den planerade bebyggelsen längs Selmedalsvägen innebär.

Övriga 16

Kommer inte Selmedalsvägen smalnas av och sänkas? Det är mycket trafik västerut på Selmedalsvägen som kör fort. Tidigare förslag skulle gjort det mindre attraktivt för bl.a. yrkestrafik att gena genom Selmedalsvägen västerut.

Övriga 17

Anser att punkthuset som planeras på parkeringen är för högt. Torget är en plats som många undviker på grund av att trivseln är låg. Man vill mest passera så fort som möjligt. Med ett högt hus skulle känslan av instängdhet bli ännu större. Tycker att parkeringen är värdefull.

Övriga 18

Anser att förslaget saknar känsla för områdets karaktär. Det är en sanslös förtätning. De flesta vill ha närhet till natur och grönområden och låg bebyggelse som möjliggör att solen når ner till marknivå utan stora skuggande höghus. Förslaget handlar enbart om att få in så många bostäder som möjligt, på så liten yta som möjligt. Människan verkar inte ha någon plats i byggande av bostäder, hänsyn tas enbart till ekonomi. Bebyggelse på parkeringen är inte bra, den används inte bara av kunder till ICA utan också av de som besöker vårdcentralen och annan service i Axelsberg.

Övriga 19

Tycker det är fantastiskt att det byggs fler bostäder i området. Det ger oss som behöver större lägenhet en chans att få bo kvar i området (förutsatt att det byggs en del stora lägenheter).

Övriga 20

Anser att förslaget med en byggnad på 24 våningar kommer att dominera området och förändra områdets uttryck. Det harmoniserar inte med övrig bebyggelse. Skuggning av befintlig bebyggelse kommer att försämra människors levnadsvillkor. Områdets grönområden och promenadstråket längs Mälaren är hårt belastade. Det saknas analys av belastning på både kollektivtrafik och vägar. Tunnelbanan är hårt belagd och behöver få tätare trafik. Det redan idag köbildning längs vägen upp mot E4an. En upprustning av Axelsbergs Centrum är nödvändigt, men måste det innebära att 120 lägenheter byggs?

Övriga 21

Reagerar starkt negativt mot planerna att bygga ett 24 våningar högt hus. Det är en väldigt stor skillnad i stadsbilden och mot övriga hus i området och visar på brist i anpassning till områdets särskilda karaktär. Höjden bör minskas avsevärt. Samrådsförslaget med ny bebyggelse på 8-10 våningar vore mer lämpligt.

Övriga 22

Anser att en upprustning av bebyggelsen på torget krävs för att ge företagen rätt förutsättningar för att driva sina verksamheter. Centrumet och boende i Axelsberg är beroende av en bra parkeringslösning. Här har man möjligheten att skapa ett levande centrum för verksamheter genom att bibehålla parkeringen som den är, eller få fler P-platser i närheten av centrumet.

Förslaget innefattar rivning av byggnad som står på norra delen av Stockholm Lokatten 1. Byggnaden ägs av Axelsbergshallen AB och inte av fastighetsägaren Erkdu Axelsberg AB. Byggnaden står på ofri grund. Axelsbergshallen AB som driver "ICA Axelsberg" är beroende av att byggnaden fortfarande finns tillgänglig. Vi motsätter oss att denna byggnad rivs.

Övriga 23

Är för att det byggs fler bostäder/hyresrätter i Stockholm men inte på det här sättet. Idén om ett 24-våningshus i Axelsberg centrum är galen. Det behövs inget nytt landmärke här. Området klarar inte tillskottet av bostäder med hänsyn till skola, vårdcentral och parkering. Allt är på bristningsgränsen i Axelsberg. Hittills har nya

hus byggts i sunt förnuft avseende höjder och volym. Är strikt emot och överklagar förslaget. Bygg i stället i samma höjd som angränsande höghus.

Övriga 24

Undrar hur byggande och trafikplanering hänger ihop då leden ut från Axelsberg till E4 är hård trafikerad redan idag. Fler bilar medför mer avgaser och trafikbuller. Föreslår att Hägerstensvägen öppnas upp och kompletteras med nya alternativa gator. Vill att gatukontoret sänker hastigheten till 30 km på Personnevägen och Stjärnhovsvägen.

Övriga 25

Är kritisk mot förslaget och vill istället att det byggs något vettigt som folk har råd att bo i. Bygg funkishus i 8-10 våningar som övriga hus i området.

Övriga 26

Anser förslaget vara vansinnigt. Tycker varken att det är vackert eller passar in i området. Låt Axelsberg fortsätta vara det trevliga område som det är. Förstör det inte med fula och dyra hus som ingen ändå kommer att ha råd att bo i.

Övriga 27

Tycker det är bra om Axelbergs torg förbättras och snyggas upp, men ett så högt hus inte passar in. Det är för högt. 18 våningar vore mer rimligt.

Övriga 28

Protesterar kraftigt mot planerna på ett 24-våningshus på ICA:s parkering. Tycker det räcker med alla de bruna 8-våningshusen i 70-talsstil. Önskar hellre ett trivsamt grönt förortscentrum med ett kafé och ytterligare mötesplatser, alternativt riva och bygga på centrumhuset med några våningar och behålla p-platserna vid ICA

Övriga 29

Anser att planen inte varit ute på samråd. Den plan som var ute på samråd skiljer sig avsevärt från denna plan som nu är ute på granskning. Konsekvenserna för stadsdelen ses inte från ett helhetsperspektiv. Vad får den samlade exploateringen för konsekvenser för de som bor och vistas i Axelsberg? Byggnaden är alldeles för hög för att smälta in i stadsbilden. Det saknas perspektiv från Gösta Ekmans väg där det finns likadana skivhus som längs

Selmedalsvägen. Dessa samspelar i stadsbilden. Ett 24-våningars hus bryter samspelet. Konsekvenserna för villabebyggelsen intill är inte tillräckligt beskrivna.

Saknar beskrivning av hur buller under byggtiden påverkar de förskolor som ligger intill planerad bebyggelse. Förskolan Maja-Myra finns inte utmärkt i nulägesbilden i barnkonsekvensanalysen. Däremot finns de sedan länge nedlagda förskolorna på Selmedalsvägen markerade. Hur kan en sådan inaktuell handling utgöra ett beslutsunderlag?

En hög och storskalig byggnad riskerar att leda till en ökad känsla av otrygghet. Det kan påverka den grannskapskänsla och tillhörighet till stadsdelen som boende känner idag. Saknar detta perspektiv i konsekvensanalysen.

Övriga 30

Förstår att det behövs bostäder. Ett högt hus vore ett häftigt inslag i stadsbilden, men är det nödvändigt med ett så högt hus. Det passar inte in i övrig bebyggelse och omgivande rekreationsområden. Är frågande till kollektivtrafikens kapacitet när det samtidigt planeras bostäder i närliggande projekt. Röda linjen är smockfull stora delar av dygnet, särskilt under rusning. Ett hus i 15 våningar hade passat in bättre tillsammans med befintlig bebyggelse samtidigt som påfrestningen på kollektivtrafik och övrig service blivit mindre.

Övriga 31

Protesterar mot byggplanerna. Att centrumet byggs om är rimligt, men infrastrukturen är eftersatt, skolorna är överfulla, tunnelbanan likaså samt idrottshallar och fotbollsplaner överutnyttjade. Ombyggnation går bra, men nybyggnation bör inte ske utan att man först har löst övriga strukturfrågor, därför bör planerna på ett höghus skrotas.

Övriga 32

Vill stoppa planerna på höghus och påbyggnader på redan instabila hus. Anser det vara en otillgänglig och ofullständig planering med långa dokument utan tydlig plan. Anser tidigare förslag vara rimligare än det som nu föreslås. Ett landmärke behövs inte i Axelsberg. Nuvarande hus hade behövts bytas ut mot mer hållbara istället.

Övriga 33

Upplever att förslaget kommer medföra stor negativ påverkan på boendemiljön med ökad insyn, skuggning, begränsat ljusinsläpp och befarat sänkt värde på lägenheten. Yrkar på att höghuset sänks till en höjd jämförbar med de övriga husen som ska byggas på befintliga centrumbyggnader.

Övriga 34

Upplever att höghuset skulle bli ett störande inslag genom minskat ljusinsläpp, ökad insyn och en inskränkning på utsikten. Befarar att fastighetsvärdet för lägenheten kommer att sjunka som konsekvens av detta.

Övriga 35

Vänder sig mot höghuset. Anser att Axelsberg redan har flera höga hus som tillsammans bildar en harmonisk enhet. Befarar att ett höghus medför att anonymitet och otrygghet ökar i den eftersatta centrummiljön. Säkerställ att befintlig arkitektur kommer till sin rätt. Bygg bort otryggheten med lägre huskroppar.

Övriga 36

Har sett fram mot utveckling av torgmiljön men motsätter sig starkt förslaget om höghus. Torget upplevs idag instängt, hotfullt och otryggt. Förslaget om ett höghus försämrar en redan negativ situation. Efterlyser mer grönska och ett öppnare, mer inbjudande och tryggare torg för alla generationer i allmänhet och för tonårstjejer i synnerhet.

Övriga 37

Är positiv till att det byggs men anser att höghuset är kraftigt för högt för Axelsberg.

Övriga 38

Ser stora möjligheter till att ta fram ett bättre förslag. Är positiv till den tidigare idén med överdäckning av tunnelbanan och ombyggnation av centrumbebyggelsen men anser att höghuset är oproportionerligt högt.

Övriga 39

Vill att hänsyn tas till trafiksituationen runt Axelsberg. Personnevägen är redan idag är vältrafikerad, bullrig och full av avgaser. Det är trångt för gång-, cykel- och kollektivtrafik och nya

genomfartsvägar behövs. Höghuset ser osmakligt ut och passar inte för Axelsberg. Centrum behöver vara snyggt och inbjudande.

Övriga 40

Vad är tanken och visionen med Axelsberg? Har sett fram mot ombyggnation av centrum och överdäckning av spåren. Är positiv till att det byggs på höjden, men en skyskrapa som Wenner-Gren center är för hög. Är det ett försök att sätta Axelsberg på kartan är andra förslag bättre, t.ex. fler badplatser, mysiga butiker och caféer. Kanske det tänkta höghuset kan stå som ett nytt riktmärke utanför Coop i Mälarhöjden istället? Vill inte ha en skugga från ett höghus i Axelsberg. Piffa upp torget istället, bygg över tunnelbanespåret med humanistisk arkitektur, ordna fler badplatser och släpp in mer liv i området. Var ska alla boende i skyskrapan bada? Sjöberget är fullt.

Övriga 41

Tycker att Axelsberg centrum idag är omysigt och nergånget. En utveckling till ett finare och mer inbjudande centrum är välkommen. Är besviken över att det tidigare förslaget inte blev av. Det nya förslaget, med ett högre hus på en av de få öppna ytorna, förvärrar befintlig situation. Inget av problemen med centrum tas tag i. Huset är alldeles för högt. Otryggheten i centrum kommer att öka. Ett högre hus kan vara ok, men 10 våningar känns mer rimligt i förhållande till befintliga hus. Bygg ej på parkeringen, den behövs.

Hur ska parkering och barnomsorg/skola lösas för de ca 1000 personerna som tillkommer? Parkeringen behövs för äldre och besökare till vårdcentralen. Nyttjar parkering vid hämtning av större paket, ICA-besök eller besök på centrum. Vid torget önskas ny platsättning, nya planteringar, höjd marknivå så att torget inte ligger i en gryta, att butiksbyggnaderna byggs om och att parkeringen behålls. De trafiksäkerhetsåtgärder som vidtagits på Personnevägen och Stjärnströns väg har bidragit till att öka trafiken markant på Edelcrantzvägen. Den är idag en genomfartsgata. Området är inte dimensionerat för tillskottet av boende.

Övriga 42

Är bekymrade över säkerheten på Hägerstens Torg, särskilt kvälls- och nattetid. Torget är inte överblickbart, ligger instängt mellan husen, är nedsänkt från Selmedalsvägen och en gångtunnel måste passeras för att ta sig mellan tunnelbana och torg. Personrån har inträffat på torget. Var positiva till det förra förslaget där torget avsågs höjas upp och Selmedalsvägen sänkas för att skapa en större, öppnare och mer överblickbar yta. Är bestörta över att dessa planer övergivits. Tanken att fler bostäder och lokaler skulle innebära ett

mer levande torg är bra, men affärer och kaféer kommer inte att vara öppna kvällar och nätter och boende i det nya höghuset medverkar inte till ökad trygghet på torget. Ett hus på ICA:s parkering stänger in torget ännu mer. Ett så högt hus inte passar in i omgivningen. Bygg gärna fler bostäder, med ingångar från ett öppnare torg, som harmonierar till utseende och höjd med befintlig bebyggelse.

Övriga 43

Anser att ett höghus passar mycket illa in i den befintliga bebyggelsen med de K-märkta skivhusen från 60-talet. Förstår inte hur det kan hävdas att en byggnad på 24 våningar är en anpassning till befintlig struktur. Nämnden verkar inte alls ha beaktat de delar av Axelsberg som inte tillhör själva planområdet. Huset innebär omfattande skugga för flera av fastigheterna. Området försämras kraftigt om detta höga hus byggs. Tillsammans planerna i kv. Fader Bergström m.fl. innebär de nya bostäderna många nya invånare i Axelsberg. Det ställer stora krav på service av olika slag. De befintliga skolorna i närheten, Hägerstenshamns skola och Mälarhöjdens skola, är överfulla och de barn som bor här har svårt att få plats. Kommer planerad förskola i kv. Fader Bergström att räcka även till de som flyttar in i kv. Lokatten?

Övriga 44

Anser att det planerade höghuset om högst 24 våningar medför betydande olägenhet och försämring av Axelsbergs centrum. Huset stjäl öppen yta och stänger in torget. Huset medför med sin höjd och sin placering en kraftig förstärkning av det i negativa med att torget ligger avskilt från omgivningen på grund av nivåskillnader. Husets höjd står i kontrast mot övrig bebyggelse. Det kommer att medföra en betydande "tyngd" på en plats med tillräcklig tyngd från befintliga hus. Befintliga hus är enhetliga gällande höjd. Det visuella intrycket skulle störas och försämras väsentligt av höghuset. Huset som en "visuell referens till Axelsberg" och ett "nytt landmärke i Stadsbilden" är retoriska argument i syfte att ge en positiv förstärkning. Argumenten ter sig tunna. Vem efterfrågar en visuell referens till Axelsberg? Vilket mervärde ger ett landmärke? Dessa frågor besvaras inte, sannolikt för att det inte finns några relevanta svar. Planen är defensiv. Ansträngningar borde göras för att motverka "avskärmningen" av centrum. Planen sätter stopp för detta genom att tillskriva befintliga byggnader som "bärare av kulturhistoriska värdena". Detta framstår som konstruerat. Det är obegripligt att "den upphöjda Selmedalsvägens mur" är en bärare av kulturhistoriska värden. Muren bidrar till avskärmningen, men med kulturhistoriskt skydd minskar handlingsutrymmet till en förbättring av centrum. Snarare än att

förbättra centrum tycks planen handla om att maximera antalet nya bostäder till minsta möjliga investering och att uppföra ett "landmärke". Detta är inte att "utveckla lokala centrum" enligt Byggnadsordningen. Planen utgör en tydlig försämring av Axelsbergs centrum. Föreslår en återgång till förslaget där torget öppnas upp och höjs till Selmedalsvägens nivå med tydligare koppling till motstående sida av vägen. Selmedalsvägen, parallellt med torget, kan göras om till gångfartsområde. Nya hus planeras i inom denna nya grundidé. Inget hus tillåts bli högre än befintlig bebyggelse. Husen runt torget ges generösa utrymmen för kommersiella lokaler. Nuvarande återvinningsstation har en negativ påverkan på boende på Hägerstens Allé 18 med ljud och nedskräpning. Förslagen placeringen är närmare, det kommer att medföra mer olägenhet. En annan placering behövs.

Övriga 45

Tycker inte att det höga huset uppfyller lokalbornas önskemål. Det kommer skymma och skapa en inträngd känsla. Axelsberg behöver inte "sättas på kartan" på det sättet. Det som behövs är möjligheter att mötas genom caféer och restauranger och mindre butiker. Det behövs många sittplatser och mer grönt; en inbjudande plats. Centrum är grått och ser ut att förbli så enligt planen. Det har varit väldigt våldsamt och otryggt i kvarteren runt centrumet. Kvällstid vågar inte ungdomar gå den vägen hem. Trygghet behöver skapas. Fritidsgården stängde för några år sedan och ungdomarna i Axelsberg, Mälarhöjden, Örnberg har ingenstans att träffas. Skulle inte den nya planen kunna innehålla en ny fritidsgård?

Övriga 46

Ser nyttan i att utveckla Axelsbergs torg men frågar sig vem som kom på att bygga ett 24-våningarshus? Axelsberg har inget behov av att synas från Västerbron och Skogskyrkogården. Ett så högt hus passar inte alls in i omgivningen. Stockholm har en låg siluett där kyrktorn och stadshuset blir synliga. Låt oss behålla det särdraget. Är upprörd över planerna med ett så högt hus, men ännu mer upprörd över processen. I tidigare förslag ansågs ICA-byggnaden vara i dåligt skick och skulle rivas. Vad är det som gör att byggnaden nu är i bättre skick? Hur kan det komma sig att överklagandetiden är mindre än en månad när hela planförslaget är totalt ändrat? Jag kräver att överklagandetiden förlängs med minst en månad. Eftersöker information kring lägenhetsstorlekar. Kommer det att byggas enbart små lägenheter, likt i Henriksberg, även det i Axelsberg. Det är snarare större lägenheter som efterfrågas. Den antikvariska förundersökningen är från 2018 och landskapsanalysen är från 2015. Hur kommer det sig att inte nya studier görs?

Övriga 47

Hänvisar till landskapsanalysen där det står att "*Ny bebyggelse bör utformas och placeras så att den, med avseende på skala, volym, form och avstånd, ansluter väl till befintlig bebyggelse.*" Höghuset anses starkt bryta mot och göra intrång på den befintliga miljön och bebyggelsen i Axelsberg.

Övriga 48

Var positiva till de tidigare planerna för upprustning av centrum men är besvikna på liggande förslag med höghus och att torget ej förbättras. Vill se fler förbättringar av torgmiljön med dess omgivande byggnader. Anser att höghuset är för högt för området och bör sänkas.

Övriga 49

Välkomnar en varsam upprustning av Axelsberg centrum. Anser att höghusförslaget skulle förändra stadsbilden negativt. Huset bör sänkas med minst 10 våningar för att bättre smälta in i den befintliga strukturen och områdets karaktär.

Övriga 50

Välkomnar en upprustning av centrum. Anser det vara märkligt med ett höghus på 24 våningar och hänvisar till strategi antagen 2020 om att bygga i harmoni med befintlig bebyggelse.

Övriga 51

Anser att byggandet av en 74 meter hög skyskrapa, hög som Wennergren center, i Axelsberg är djupt hänsynslöst mot de boende. Byggnaden passar inte in i områdets skala, den förstör platsens karaktär. De bruna husen i Axelsberg är inte vackra, men de är byggda med viss hänsyn till områdets miljö. De är ungefärligt orienterade i nord-sydlig riktning för att minimera slagskuggorna. Skärmhusen längs Hägerstensvägen mellan Axelsberg och Örnberg, uppförda för ett par år sedan, själ allt solljus under vinterhalvåret upp till andra våningen på husen längs Selmedalsvägen och de tar bort allmänhetens access till skogsbacken bakom. Ett vansinneshögt hus i centrum kommer att kasta än längre slagskuggor. Höga hus har en tendens att föra ner stormvindar i markplan. Insyn från höghuset i befintliga byggnader kommer att skapa vantrivsel i området. Närboende behöver gratis bilparkering vid Axelsbergs centrum, parkeringen behöver byggas ut, inte tas bort. Tunnelbanan ligger idag över kapacitetstaket i rusningstrafik. Enligt SL går det inte att utöka turtätheten. Anser

området vara överbefolkat. De senaste åren har brottslighet, nedskräpning och störningar ökat. Det bästa vore att inte bygga fler bostäder i området, det redan är fullt. Ska det byggas bör husen inte vara högre än 4 våningar för att minska skadorna på omgivande miljö.

Övriga 52

Anser förslaget vara extremt och provocerande. Saknar motivation till varför ett höghus planeras i en äldre närförort med blandad bebyggelse och utpräglad förortskaraktär. Vad ska uppnås? Det tidigare samrådsförslaget uppgavs ha negativa konsekvenser på kultur – och stadsplanehistoriskt intressant bebyggelse. Det gäller även för detta förslag. I Örnberg byggdes för några år sedan ett höghus vid centrum och T-banan. Det väckte protester men framstår som en mer rimlig byggnad än skyskrapan i Axelsberg. Varför inte knyta an till det och bygga i samma skala? Det har ju gjorts ett halvhjärtat försök att bygga ihop Örnberg–Axelsberg längs Hägerstensvägen.

Vad tillför denna skyskrapa till miljön, estetiken, trivseln i området och människorna som bor där? Vad vet man och vad tar man reda på om och hur skyskrapan skuggar den omgivande låga bebyggelsen? Det gäller exempelvis de nybyggda terasshusen på Personnevägen och de gamla villorna närmast Axelsbergs centrum.

Övriga 53

Protesterar bestämt mot planerad byggnation av höghus. Höghus är sårbara. Brand, samhällskriser, avbrott i försörjningssystem etc kan få allvarliga följder. Lågteknologiska robusta byggnader är ett betydligt läckrare alternativ i dessa tider. Höghus är inte yteffektiva då många kvm på varje våning sväljs av ovanstående försörjningssystem, hissar, ventilation etc. Det blir kallt och blåsigt runt höga hus. Höga hus är inte klimatsmarta. Höghus är dyra att bygga, driva och underhålla. Samhället och miljön betalar för detta och den krävande produktionen. Det leder till högre boendekostnader vilket i sin tur leder till ökad segregation.

Övriga 54

Säger nej till förslaget om ett högt hus på ICAs parkering.

Övriga 55

Är positiv till en upprustning av centrum men ytterligare bostäder behövs inte i detta tätbefolkade område. Det finns redan omfattande planer på uppföranden av bostäder på grönområde vid

Selmedalsvägen. Det är svårt att få plats i skolorna och det är överfullt i kollektivtrafiken under rusningstrafik. Opponerar sig mot att bygga ett så väldigt högt hus. Mycket av dagsljus och solsken i lägenheter och utemiljöer kommer att försvinna. Höga hus innebär avancerade tekniska lösningar i form av hissar, klimatanläggningar och ventilationsschakt. Det är varken yteffektivt eller säkert vid kriser. Höga hus innebär större investeringar för service såsom parkering, avfallshantering, vägar och liknande. Det blir kallt och blåsig runt höga hus, på en plats som är mycket blåsig redan på femte våningen.

Övriga 56

Ser inget positivt med att bygga ett höghus på 24 våningar, som på inget sätt smälter in i den övriga miljön.

Övriga 57

Anser att det behövs fler bostäder i området och att Axelberg behöver renoveras. Axelsberg sticker ut som ett mörkt och hårt getto längs sträckan från Liljeholmen till Mälarhöjden, som närmast påminner om en grön och frodig Astrid Lindgren idyll. Att lösa detta med en 24 våningsskrapa är inte rätt väg att gå. Det kommer att förvärpa området och göra de boende mer separerade från resten av Aspudden. Hoppas att en plan som hjälper Axelsberg bli en likvärdig del med Aspudden och smälta in i en i övrigt harmonisk stadsbild övervägs.

Övriga 58

Anser att allmän plats har åsidosatts med det reviderade planförslaget. Att återuppliva Axelsbergs torg var en av samrådsförslagets bästa intentioner. I granskningen har detta utgått. Den föreslagna bebyggelsen med den höga byggnaden och tillhörande trappa kommer att skapa en känsla av att torget är än mer sänkt mot omgivningen. Baksidan mot norr med lastintag kvarstår. Inga åtgärder för att öka vistelsevärdena här föreslås. Torget behöver tillgängliggöras bättre i strukturen och kopplas ihop bättre med Selmdalsvägen. Trygghet har förväxlats med trafiksäkerhet. Inga trygghetsåtgärder redovisas. Att beskära gångtunnelns 90 graders hörn för bättre sikt eller belysningsåtgärder på konstruktioner och stödmurar är exempel på trygghetsåtgärder. Det tas upp i barnkonsekvensanalysen men finns inte i planförslaget. Det viktigt att allmänna platser inkluderas och rustas upp då inga bostadsgårdar planeras. Staden bör rusta upp Arkenparken i samband med tillkommande bebyggelse. Den svårtolkade korsningen mellan Selmedalsvägen och Hägerstens Allé bör inkluderas i projektet och utformas som en "klassisk"

fyrvägskorsning, eventuellt upphöjd för att betona skiftet i trafikmiljön. Bron över spåret skulle kunna få bredare trottoarer.

24 våningshus är ovanliga inslag i Stockholms stadsbild. Höga hus måste hålla hög arkitektonisk kvalitet. Det måste säkerställas genom hela processen. Går det inte måste volymen sänkas. Risken finns att föreslagen bebyggelse anpassas till ett omodernt uttryck, en svår balansgång. Bebyggelsen i området från olika decennier är spretig. Risken att det i bygglovsskedet görs avkall på gestaltning måste beaktas. Det får inte bli ett fult höghus.

Övriga 59

Vill att förslaget revideras. Axelsberg centrum är en otrygg plats separerad från den ”asfalterade parken” invid spåret. Det bästa för de boende, området och Axelsberg centrum vore att däcka över spåret och bygga bostäder och caféer. Det vore bättre att höja centrum till Hägerstensvägens nivå och bygga garage i bottenvåningarna. Det skulle möjliggöra för god infrastruktur. Många är positiva till en utveckling av Axelsbergs centrum, men den behöver vara genomtänkt och långsiktigt. Det finns inget av värde att bevara i Axelsberg centrum. Det är viktigt att ta befintlig mark i anspråk och bygga högre hus. Däremot är 24 våningar orimligt sett till kringliggande bebyggelse. Det finns idag utmaningar med vägarnas storlek och antalet bilar när det byggs flerbostadshus längs gator dimensionerade på 1940-talet. Tänk på förskolor, skolor, lekparkar och grönområden.

Övriga 60

Anser det inte vara rimligt att bygga ett så högt höghus. Det passar inte in i befintlig stadsmiljö samt skuggar omgivningen. 4–5 våningshus vore lämpligare. Är det här ett politiskt skrytbygge? Har dialog förts med SL? Hur är det med flygsäkerheten med ett så högt hus nära flygplatser? Har dialog förts med försvaret? Hur är det tänkt kring samhällsservice – affärer, post, mataffärer övrig samhällsstruktur? Har det tänkts om det blir en brand i 24 våningshuset? Vad säger brandförsvaret?

Övriga 61

Ser fram mot en upprustning av torget och tillskapande av bostäder och lokaler. Ifrågasätter om förslaget följer syftet med detaljplanen och om den demokratiska processen kan anses följas när förslaget förändras så kraftigt mellan samråd och granskning. I planens syfte står: *”Planen syftar till att utveckla Axelsbergs centrum med bostäder och verksamhetslokaler, förbättra kopplingen mellan Selmedalsvägen och Hägerstens torg samt till att stärka gröonstråket*

längs med Hägerstens Allé." Förslaget uppfyller ett av dessa syften, att utveckla bostäder och verksamhetslokaler. Däremot förbättras inte kopplingen till Selmedalsvägen eller förstärks grönstråket vid Hägerstens Allé. Torget förblir nedsänkt, med färre vägar till och från platsen än idag. Torget utvecklas inte, det kommer inte ge förutsättningar för verksamheter att fungera eller bli en plats som upplevs trygg av boende i området. Axelsbergs centrum förtjänar att utvecklas på ett genomtänkt och ambitiöst sätt där hänsyn tas, inte enbart till antalet lägenheter, utan också till hur området i sin helhet ges möjlighet att utvecklas.

Övriga 62

Anser det vara helt fel med stora och höga hus som inte passar in i miljön och som kommer att skugga befintlig bebyggelse. Förtätning av denna omfattning leder till överbeläggning i T-banan och ökad biltrafik

Övriga 63

Anser sig påverkas negativt av skuggningen från höghuset. Vill att solstudien redovisar hela höghusets skuggning. Utsnittet är klippt och det framgår inte att Selmedalsvägen 30-32 som ligger utanför bilden också utsätts för skuggning. Vintertid då soltimmarna i lägenheten är få kommer solljuset från den vinkel där det nya höghuset är planerat. Befintliga bostäder drabbas därmed mycket hårt med skugga dygnet runt. Det ska man inte förväntas tåla. Det inte är godtagbart att så väsentligt försämma för de som redan bor i området. Axelsberg har en tydlig karaktär, ett visuellt starkt intryck. Ett 24-våningshus skulle skada och förstöra denna visuellt starka bild, skymma siktlinjen Aspudden-Örnsberg-Axelsberg-Mälärhöjden och göra området mindre trivsamt och trängre. Vill att staden ska vara till för alla, specifikt autistiska personer som ofta tycker att det är svårt med mycket folk och rörig miljö. Axelsberg är nu småskaligt, lugnt och tryggt med en liten affär, vårdcentral, apotek o.s.v. Vill att politikerna ska veta att miljön som den är utformad nu är betydelsefull för människor med funktionsvariation. I området bor många äldre, det kan tänkas att äldre har lättare med en lugnare miljö, som det är idag. Efterlyser en överdäckning av tunnelbanan och att det byggs lagom högt med ljusinsläpp och gångstråk mellan husen. Vill att torget fräschas upp.

Övriga 64

Är frågande till hur ett höghus i Axelsberg centrum överensstämmer med intentionerna i Stockholms nya byggnadsordning om att "utforma ny bebyggelse i samspel med topografi, siluett och

befintlig bebyggelse.” Upplever sig överkörda och är kritisk till att inget samrådsmöte hållits. Ingen information överhuvudtaget.

Övriga 65

Anser sig påverkas negativt av skuggningen från höghuset. Vill att solstudien redovisar hela höghusets skuggning. Utsnittet är klippt och det framgår inte att Selmedalsvägen 30-32 som ligger utanför bilden också utsätts för skuggning. Vintertid då soltimmarna i lägenheten är få kommer solljuset från den vinkel där det nya höghuset är planerat. Befintliga bostäder drabbas därmed mycket hårt med skugga dygnet runt. Det ska man inte förväntas tåla. Det inte är godtagbart att så väsentligt försämra för de som redan bor i området. Axelsberg har en tydlig karaktär, ett visuellt starkt intryck. Ett 24-våningshus skulle skada och förstöra denna visuellt starka bild, skymma siktlinjen Aspudden-Örnsberg-Axelsberg-Mälarhöjden och göra området mindre trivsamt och trängre. Vill att staden ska vara till för alla, specifikt autistiska personer som ofta tycker att det är svårt med mycket folk och rörig miljö. Axelsberg är nu småskaligt, lugnt och tryggt med en liten affär, vårdcentral, apotek o.s.v. Vill att politikerna ska veta att miljön som den är utformad nu är betydelsefull för människor med funktionsvariation. I området bor många äldre, det kan tänkas att äldre har lättare med en lugnare miljö, som det är idag. Efterlyser en överdäckning av tunnelbanan och att det byggs lagom högt med ljusinsläpp och gångstråk mellan husen. Vill att torget fräschas upp.

Övriga 66

Anser att ett höghus så nära inpå kulturminnesskyddade Hägerstens gård är att göra våld på områdets befintliga bebyggelse och på en av Stockholms kvarvarande ”urkunder” från Bellmans tid. Området präglas redan av monumentala huskroppar från miljonprogrammet. Att placera ytterligare höghus vid torget kommer att möjliggöra för ökad kriminalitet, utsatthet, droghandel och antisociala beteenden.

Övriga 67

Är boende i en villa i närområdet. Anser att höghuset kommer att skapa oönskad insyn till trädgården. Känner sig inte heller bekväm med den insyn som skapats av de nya husen på Stjärnströms väg. Anser att höghuset inte passar in i omgivningen. Ber staden att tänka om och tänka lägre.

Övriga 68

Stöder en renovering av torget. Anser att nya bostäder kommer att stödja aktiviteter kring Axelsberg centrum. Men anser att förslaget

med ett höghus är galet. Utseendet på huset stämmer inte med omgivande bebyggelse och ger heller inte en harmonisk brytning.

Övriga 1

Motsätter sig förslaget i allmänhet och höghuset i synnerhet. Anser att en kulturhistorisk bedömning bör göras. Höghuset är fel, det skuggar, är malplacerat och är emot den detaljplan som finns. Hägerstens gård och hela Mälarhöjdens område har kulturhistoriskt värde. Förslaget förstör den arkitektoniska miljön. Villaidyllen Mälarhöjden och lägenhetsområdet Axelsberg behöver smälta ihop på ett mjukt sätt, inte segregeras med ett höghus. Det kan ske genom parker, lekplatser eller lägre bebyggelse, gärna med träfasad. Det är obehagligt att vistas i Axelsbergs centrum på kvällar och nätter. Barn kan inte vistas där. Känslan av hård förortsmiljö behöver byggas bort med låga byggnader, mer ljus, ökad insyn i och styrande av gångflöden. Torget behöver vackra sittplatser, fontäner, blomarrangemang och lägre träd. Det bör inte byggas högre hus än befintliga. Det behövs inte fler lägenheter, det löser endast en bostadsfråga, inte tillgång till natur för rekreation och träning, förskole- och skolplatser, vård, parkering, affärer med mera. Vinterviksbadet är fullt sommartid. Med ett varmare klimat och pandemier kommer Hägerstens rekreationsområden inte räcka till. Ljud från tunnelbanan är störande för de boende. Belastningen på avloppsnätet blir stort. Fågellivet störs.

Övriga 1

Meddelar att varken familj eller berörda grannar tycker om idén om ett höghus i Axelsberg centrum. Vill ha något mysigare istället, fina och snygga byggnader som inte sticker ut.

Övriga 1

De fula tidstypiska husen in Axelsberg är delvis K-märkta. Det är en viktig del av historien och folkhemmet. Ska det byggas så ska det harmonisera med befintlig bebyggelse. Fundera ett steg till innan denna skrapa beviljas. Skapa istället ett attraktivt centrum och torg som var tanken från början

Övriga 1

Anser att förslaget om ett höghus kommer att inverka på närliggande bebyggelse med skymd utsikt och skugga. Tidigare förslag om ett 16 våningshus röstades ner. Hur går tankarna vid förslag om ett ännu högre hus? Det som varit på tal är att torget behöver öppnas upp och bli mer välkomnande. Hur blir torget mer tillgängligt och öppet med detta förslag? Hur blir det med

parkeringsplatser för besökare till centrumet. Kommunikationerna behöver beaktas, det är trångt på tunnelbanan idag. När tillkom "traditionen" i Stockholm att bygga höga hus vid tunnelbanan?

Övriga 69

Axelsbergs torg är i stort behov av en upprustning. Det behöver inte byggas om till ett klaustrofobiskt skuggigt hål. Storskalighet skapar vantrivsel och psykisk ohälsa. Axelsberg har till och från utmaningar med rån, knarkhandel och människofientligt ful arkitektur, inte minst från åttiotalet. Axelsberg har sin beskärda del av tunga, höga, monumentala, bruna byggnader som skuggar. Det vore ett misstag att addera ytterligare storskalig bebyggelse istället för att höja upp torget och skapa trivsel och trygghet. Komplettera med småskalig bebyggelse i vackra färger likt i Norra Djurgårdsstaden. Utforma bebyggelse som anknyter till Hägersten historia istället för att anknyta till och förstärka miljonprogrammets cementestetik. Visa att Stockholm stads planering är genomtänkt och smart, inte vårdslös och likgiltig för människors levnadsmiljö. Få vill vistas på torget på grund av dess utformning. Axelsberg har en värdefull social och ekonomisk spridning på grund av blandningen av hyresrätter, bostadsrätter och äganderätter. Att enbart bygga hyresrätter är inte bra. Även vid nybyggnation krävs en blandning av ägandeformer för att området ska bevara sin balans och mångfald.

Övriga 70

Vill se ett åttavåningshus istället för ett 24-våningshus. Anser att höghuset strider mot befintlig bebyggelse i området. Bygg på de andra husen istället för att förstöra området med en skyskrapa.

Övriga 71

Glädjer sig över att centrumbyggnaderna föreslås vara kvar. Vill att skylten som signalerar Axelsberg centrum ska bevaras. Det är positivt med bostäder i centrum men är tveksamma till om höghuset är proportionerligt i förhållande till befintlig bebyggelse. Hur blir boendekvaliteten för människorna i huset utan gårdsyta? Går det att använda balkongerna över 10 våningar i blåsten från Mälaren?

Övriga 72

Fokus är att få bygga så högt som möjligt för att få så många lägenheter som möjligt, snarare än att bidra med arkitektonisk kvalitet och gjuta liv i Axelsbergs torg. Förslaget kommer att skapa en känsla av ett torg och centrum som skulle behöva utvecklas till något levande. Tänk på hållbarhet och stilkänsla likt trähuset i

Midsommarkransen. Tänk i nya banor, bygg i kvarterskänsla med grönska. Skapa en stadsmiljö där träd och natur får plats istället för att maximera antal lägenheter.

Övriga 73

Välkomnar en uppräckning av Axelsberg centrum, men ser ingen fördel med ett höghus. Byggnaden skulle avvika alltför mycket från omgivningen och skulle skymma dagsljus och inskränka på utsikten från omgivande bebyggelse.

Övriga 74

Det finns starka skäl att inte tillåta uppförandet av ett höghus i Axelsberg. Det försämrar för befintliga boende. Höghuset förbättrar inte kopplingen mellan Selmedalsvägen och Hägerstens torg. Det är inte anpassat till de befintliga byggnaderna. Förslaget skär sig mot den övriga låga och småskaliga bebyggelsen. Ta fasta på den bebyggelse som sträcker sig längs Hägerstenvägen från Aspudden till Mälärhöjden. Axelsbergs torg behöver en upprustning och en förtätning anpassad till omgivande bebyggelse, inte hus som tar över med sin befängda höjd. Är inte emot en förtätning men är emot groteska höghus. Huset ser extremt tråkigt ut. Flosklerna om landmärken och referenser i stadsbilden är pinsamma. Finns det belägg för positiva effekter av höga punkthus? Hur kan 24 våningar vara en anpassning till den befintliga bebyggelsen när den är en tredjedel av detta eller mindre? Höghuset sänker kvaliteten på stadsdelen och ger den dåligt anseende. Varför är det fler problem i områden med storskalig bebyggelse? Skrivs höghusen in i planförslagen för att kunna kompromissas bort? Ingen kan väl tro att ett en skyskrapa är intressant, välkommen eller önskad? Kommer att bo i höghusets direkta skugga. Det är sorgligt att området, så totalt anses sakna kulturvärden, att vilken djävla skit som helst kan dumpas här.

Övriga 75

Tackar för att hänsyn tagits till tidigare synpunkt om vikten att bibehålla trafikseparering och barnperspektivet, men anser att höghuset inte passar in i befintlig stadsmiljö. Huset kommer under stora delar av året kasta långa skuggor och störa utsikten för många. Det vore bättre att bygga på de existerande höghusen med 1-2 våningar och ett höghus som matchar omgivningen bättre. Utifrån ett hållbarhetsperspektiv, är det möjligt att bygga höghus i trä istället för betong? Planeras det för fler förskoleplatser och ny skola? Saknar en plan för var barnen ska gå i skola samtidigt som kraven om definierade avstånd per ålder uppfylls. Antalet bostäder ska inte vara fler än att det finns motsvarande antal skolplatser.

Övriga 76

Ser fram mot en upprustning av Axelsbergs centrum, men förvånas över förslaget med ett höghus. Det kommer helt oproportionerligt uppta en stor volym, blickfång samt störa omgivningen. Utformningen passar inte in i stadens strategi och tankar kring utveckling av likartade områden. Gör en ny plan med lägre byggnader mer anpassade till omgivningen.

Övriga 77

Är positiv till en upprustning av torget men befarar att byggplanerna vid Axelsbergs centrum, särskilt höghuset, försämrar snarare än förbättrar. Påbyggnaderna på centrumhusen är fina, de inverkar inte mycket på byggnadernas karaktär. Bra att det görs något åt den tråkiga parkeringen intill ICA. Det höga huset kommer att avvika mycket från den omkringliggande bebyggelsen och tar lite hänsyn till närliggande miljö gällande utseende, placering och höjd. Ska det alls byggas ett hus på platsen? Är tveksam till att det går att motivera så många nya bostäder just nu. Utflyttningen från Stockholm är större än inflyttningen just nu. Har hänsyn tagits till skolsituationen i området? Hägerstenshamnens skola är underdimensionerad. Snarare än att bygga nytt bör platsen rustas upp. Fler verksamheter bör in i de tomma lokalerna. Om ett bostadshus ska byggas på platsen bör det vara i samma höjd eller lägre än intilliggande hus. Höghuset har ingen egen bostadsgård. Det kommer att skugga intilliggande områden. Det går inte att förlita sig på befintliga parker vid byggande av nya bostadshus. De parker som finns är välbesökta och skulle behöva rutas upp. Det framgår inte i planhandlingarna, men det ser ut som att höghuset skuggar Arkenparken.

Övriga 78

Välkomnar en upprustning av torget. Är osäkra på om den befintliga matbutiken klarar takpåbyggnad. Höghuset är för högt och skapar en obalans gentemot befintlig bebyggelse. Tidigare förslag om 24-våningshus har förkastats, varför kommer detta upp igen? Upplever att området behandlats styvmoderligt under lång tid och efterlyser återigen ett helhetsgrepp med fokus på annat än att maximera antalet bostäder. Se istället till att det blir ett centrum som människor vill vara i.

Övriga 79

Anser att det har byggts mycket i Axelsberg de senaste åren. Infrastrukturen i stadsdelen har inte utvecklats i samma takt.

Axelsbergs enda till- och frånfart är Stjernströms Väg. Många lastbilar åker här på grund av byggandet av en ny tunnel mellan Axelsberg och Lovön. Innan nya bostäder byggs behöver staden bygga ut infrastrukturen. Vägnätet är inte anpassat för så många trafikanter, Stjernströms Väg är en lokalgata. Ett nytt hus om 24 våningar stämmer inte med tankarna arkitekterna ursprungligen hade. Att få en tid på vårdcentralen i Axelsberg tar upp till ett och ett halvt år. Ingen exploatering av stadsdelen ska göras innan infrastrukturen är utbyggd på ett ändamålsenligt sätt. Det som byggs i Axelsbergs centrum sak inte vara högre än befintliga skivhus. Hänsyn ska tas till trafiksäkerheten.

Övriga 80

Anser att beskrivning att det höga huset som ett nytt landmärke är tomma ord. Föreslår en lägre byggnad som anknyter harmoniskt till omgivningen. Tolkningen av Axelsberg i byggnadsordningen som storskalig stadsdel är felaktig. Det är villabebyggelsen, radhusen och Hägerstens gård som utgör karaktären. Varför inte utveckla Axelsbergs centrum med utgångspunkt i karaktären av småskalighet? Hur kan en byggnad om 24 våningar inte utgöra risk för förvanskning? Saknar utveckling och identifiering av socialt värdeskapande kvaliteter och/eller hur de ska bevaras. Uppfattar kvaliteterna i Axelsberg vara grönområden, lekpark, fotbollsplan o.s.v. De stora bruna skivhusen är inte kvalitetsbärare som ska vara vägledande i utvecklingen. Förslaget är inte anpassat till omgivningen. Beskrivningen av höghusets fotavtryck, förskjutna volymer och ett slankt intryck är floskler. Huset är ett fantasilöst. Fasaden är monoton och tråkig. I de södra stadsdelarna/förorterna finns en tendens att bygga likformigt och i de norra mer varierat och exklusivt. Det befäster uppdelning och segregation. Svårigheter i Stockholm och andra städer är storskaliga bebyggelse utanför centrum. Påståendet att vyn från Hägerstens gård tål förändringen i stadsbilden är ett hån. Redan förvanskade miljöer används som ursäkt att för att fortsätta förvanska, som i vyn längs Hägerstenvägen från Liljeholmen. Påbyggda och restaurerade centrumbyggnader kan bli fina tillskott. Ett solitärt höghus inger otrygghet och ökar inte områdets status. Det är felaktigt att huvuddelen av handel och service finns söder om spåren. Den norra sidan är mest besökt. Förslaget är inte planering och byggande av den mänskliga och charmiga staden. Hårdgjorda miljöer bedöms av staden fortsatt kunna vara hårdgjorda och därför exploateras hårt. Ersätt höghuset med bebyggelse i fem-sex våningar med livfulla och varierade fasader. Ett intressant tillskott till utbyggnaden av affärshuset som kan knyta ihop miljöerna runt torget med skivhuset mot Arkenparken, mot Selmedalsvägen och mot Hägerstens allé. Levande, trygga och attraktiva miljöer är de som är befolkade av

människor, det kräver bebyggelsen i mänsklig skala. Där bostadspriserna är högst vill folk bo, det är inte i ett höghus i förorten.

Övriga 81

Tycker att centrumet är i behov av upprustning. Märkligt att staden inte kan komma på något bättre än ett 24 våningshus och att bygga på de befintliga fula husen. Vore bättre att däckta över tunnelbanan och bygga hus som passar bättre in i omgivningen och som ger en trevligare, livligare och välkomnande stadsmiljö. Förslaget känns desperat och är långt ifrån förväntningarna.

Övriga 82

Sen information i medier och obefintlig information från stadsbyggnadskontoret. Skyskrapelösningen andas desperation. Argumentet att ställa en skyskrapa intill T-banestationer som en tradition i Stockholm är falskt. De som finns är åtta till tolv våningar. Skrota förslaget om en 24 våningars skyskrapa. Bygg ett centrumhus i mänskliga proportioner, 4-5 våningar. Det kommer att skapas turbulens (vindar) av det höga huset. Var ska man parkera framöver vid besök i centrum?

Övriga 83

Efter 20 års planering blev det en skyskrapa, inget mer? Det nya centrumförslaget känns som ett hån. En snällösning. En skyskrapa ser inte till helheten eller till att behålla det "fulsnygga" med Axelsberg. De k-märkta nyputsade höghusen får ingen annan kontext än en påle. Det hela andas misslyckande, få till något snabbt på den plats som förfogas över. Axelsberg centrum kommer fortsatt att vara underutvecklat. Gör antingen ingenting eller något ordentligt och snyggt med hela centrum och ytorna runtomkring.

Övriga 84

Tycker att det är vansinnigt. Samma gäller byggnadsplanerna för Selmedalsvägen.

Övriga 85

Huset passar inte in i stadsbilden, det stör byggnadshistoriskt intressanta miljöer. Det skulle utan jämförelse vara det högsta huset söder om stan utanför ett nybyggnadsområde. Därför skulle det utgöra ett unikt störande inslag. Stadsbilden i området är i behov av kontinuitet i form av att överbrygga bebyggelsehöjder. Detta bidrar med det motsatta. Hänvisar till andra misslyckade höghusområden.

Övriga 86

Konstaterar att flertal höga hus planeras i närområdet, en del av dem på grönområden. Vill att förtätningen stannar av för att området ska fortsätta vara trivsamt. Höghuset passar inte in i den befintliga miljön och bör inte byggas. Nybyggnation medför byggstök, fler människor, ökat transportbehov och ökad belastning på grönytor. Det ökade behovet av renhållning, parkeringsplatser och kollektivtrafik brukar sällan tillgodoses när byggnation sker.

Synpunkter inkomna under samråd och granskning som ej tillgodosetts (under arbete)

- Motsätter sig förslaget.
- Protesterar mot byggplanerna.
- Revidera förslaget.
- Gör en ny plan med lägre byggnader.
- Rusta upp platsen istället för att bygga nytt.
- Motsätter sig förslaget i allmänhet och höghuset i synnerhet.
- Motsätter sig/protesterar mot förslaget höghus i 24 våningar.
- Ett 24-våningarshus är för högt.
- Höghuset bör inte vara högre än befintliga skivhus i nio våningar.
- Höghuset bör vara max tio våningar.
- Höghuset bör vara max åtta våningar och flyttas österut.
- Sänk 24-våningshuset med minst 10 våningar.
- Ett höghus i åtta till tolv våningar vore bättre.
- Bebyggelse i åtta till tio våningar vore mer lämpligt.
- Ett hus med 15 våningar vore bättre.
- Det är för högt, 18 våningar vore mer rimligt.
- Betydligt lägre hus än 24 våningar är att föredra.
- Bebyggelse i fyra till fem våningar skulle vara bra.
- Ersätt höghuset med bebyggelse i fem-sex våningar.
- Bygg ett centrumhus i 4-5 våningar.
- Bygg i samma höjd som angränsande höghus.
- Sänk höghuset till en höjd jämförbar med de hus som ska byggas på befintliga centrumbyggnader.
- Det bör inte byggas högre hus än befintliga.
- Komplettera med småskalig bebyggelse.
- Föreslår en lägre byggnad.
- Bygg på de andra husen istället för en skyskrapa.
- Det vore bättre att bygga på befintliga höghus med 1-2 våningar.
- Bygg i kvarterskänsla.
- Nya byggnader bör utföras i stil och höjd lika närliggande hus.
- Byggnaden är alldeles för hög för att smälta in i stadsbilden.
- Det är fel med bebyggelse som skuggar befintlig bebyggelse.
- Höghuset passar inte in i befintlig stadsmiljö.
- Parkeringen behöver byggas ut, inte tas bort.

- Parkeringen behövs för äldre och besökare till vårdcentralen.
- Föreslår en återgång till förslaget där torget höjs till Selmedalsvägens nivå med tydligare koppling till motstående sida av vägen.
- Det är ett misstag med storskalig bebyggelse istället för att höja upp torget.
- Selmedalsvägen, parallellt med torget, kan göras om till gångfartsområde.
- Det behövs inte fler lägenheter.
- Ytterligare bostäder behövs inte i detta tätbefolkade område.
- Staden bör rusta upp Arkenparken i samband med tillkommande bebyggelse.
- Korsningen mellan Selmedalsvägen och Hägerstens Allé bör utformas som en ”klassisk” fyrvägs korsning.
- Bron över spåret skulle kunna få bredare trottoarer.
- Höj centrum till Hägerstensvägens nivå och bygg garage i bottenvåningarna.
- Däcka över tunnelbanan.
- Innan nya bostäder byggs behöver staden bygga ut infrastrukturen.
- Vill att förtätningen stannar av.

Stadsbyggnadskontorets sammanvägda ställningstagande

Antalet invånare i Stockholm ökar och det råder brist på bostäder. Att det finns tillräckligt med bostäder är ett allmänt intresse och det är stadens ansvar att tillgodose att det finns möjligheter att uppföra fler bostäder i olika upplåtelseformer.

En effektiv markanvändning är ett prioriterat mål för Stockholm stad. Det innebär bland annat att lågt utnyttjade platser där viktiga funktioner så som gata, kollektivtrafik, vatten och avlopp redan finns kan utredas för ny bebyggelse genom förtätning. Axelsbergs centrum är en plats där förtätning med ny bebyggelse bedöms möjlig. Ny bebyggelse i Axelsbergs centrum möjliggör för befintliga och tillkommande bostäder, verksamheter och offentliga rum, att tillsammans skapa förutsättningar för en levande och trygg stadsmiljö.

Den inledande ambitionen med en överdäckning av tunnelbanan och en sänkning av Selmedalsvägen bedömdes inte ekonomiskt genomförbar eller praktisk möjlig, bl.a. med hänsyn till den tidsperiod tunnelbanan skulle behöva stå still. Under de förutsättningarna är det kontorets bedömning att en sänkning av Selmedalsvägen inte är motiverad eller ekonomiskt möjlig. Planförslaget omöjliggör inte en framtida överdäckning.

En utveckling av Axelsbergs Centrum inom ramen för bevarad struktur, jämfört med en mer omfattande omdaning, bedöms även det ha hög potential. Inte minst sett till de höga kulturhistoriska värden som finns representerade i struktur och byggnader och som fortsatt kan finnas tydligt avläsbara.

Planförslaget utgår från översiktsplanen som pekar ut Axelsberg som ett område med stora stadsutvecklingsmöjligheter. Det medför att stadsbilden kan komma att förändras och utvecklas, något som sker kontinuerligt i en växande stad. Kontoret bedömer att planförslaget i allt väsentligt följer vägledningen i Stockholms byggnadsordning, bland annat genom att de nya byggnaderna utformas inom befintlig struktur utifrån en samtida tolkning av platsens förutsättningar, att närliggande bebyggelse beaktas, att utveckla det lokala centrumet, att ta tillvara och utveckla den gröna karaktären. Även avseende material- och färgval är det kontorets bedömning att förslaget förhåller sig till Byggnadsordningen.

Kontoret bedömer att en utveckling av Axelsbergs centrum med 120 nya bostäder, utökade centrumfunktioner, stärkt grönstruktur längs med Hägerstens allé och bättre koppling mellan gata och torg är positiv.

Kontorets bedömning är att påbyggnaderna på befintliga centrumbyggnader och det 24 våningar höga bostadshuset, med lokaler i markplan, är påtagliga men också väl avvägda och positiva inslag i stadsbilden. Påbyggnaderna är varsamt gestaltade med utgångspunkt i den lilla skalan och bedöms inte förvanska ursprunglig stadsbyggnadsidé eller ursprungliga volymer. Ursprungliga och nya volymer kommer att vara tydligt avläsbara vilket bidrar till möjligheten att läsa platsens historia. Höghuset tar utgångspunkt i den stora skalan som representeras av de nio våningar höga skivhusen och som har en påtaglig betydelse för karaktären på området såväl nära som på avstånd. Den repetitiva strukturen av enkla, likadana huskroppar har en skulptural effekt på håll. Det är kontorets bedömning att ett högt, slankt hus placerat vid torget, utgör ett positivt tillskott i stadsbilden. Ett punkthus utgör en introduktion av en ny typologi som tydligt skiljer sig från, men passar väl in i den sammanhållna gruppen av stora lamellhus. I Axelsberg med omgivning finns olika typer av stadsmiljöer representerade, småskalig villabebyggelse till storskaliga grupper av flerbostadshus. Ett högt hus vid Axelsbergs Centrum bedöms passa väl in i detta sammanhang samtidigt som det utgör ett självständigt och tydligt avläsbart tillskott.

Tillskottet av bostäder och verksamhetslokaler bedöms bidra positivt till möjligheterna att utveckla ett torg med ett mer varierat innehåll.

Utifrån inkomna synpunkter kan konstateras att det finns invändningar mot planförslaget, framförallt gällande påverkan på kulturhistoriska värden, stadsbild och att planförslaget inte innebär fler parker och grönområden. Kulturförvaltningen och Skönhetsrådet avråder från genomförande på grund av negativ påverkan på kulturhistoriska värden och stadsbild. Flertalet sakägare och boende framför att det höga huset inte bör byggas. Det befaras medföra negativ påverkan på befintliga bostäder i form av skuggning och insyn samt otrygghet i närmiljön.

Stadsbyggnadskontorets bedömning är att 120 nya bostäder och utvecklade, mer sammankopplade offentliga rum väger upp en påverkan på stadsbilden och viss negativ påverkan på kulturhistoriska värden. Kontoret anser att planförslaget även tillför stadsbildsmässigt positiva värden till platsen. Vidare konstateras att förtätning i redan byggda miljöer påverkar befintlig boendemiljö, till exempel genom skuggning och förändrad utsikt, vilket påverkar de boende men är en konsekvens av förtätning i en växande stad.

Stadsbyggnadskontoret föreslår att stadsbyggnadsnämnden godkänner förslaget till detaljplan och att förslaget överlämnas till kommunfullmäktige för antagande.

Pia Ölvebro
planchef

Tony Andersson
stadsplanerare